

לקוטי תורה • פרשת בלק • מאמר 5

מה טובו אוהליך יעקב כו'

”מה טובו אוהליך יעקב”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/balak/5](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/balak/5)

1

מה טובו אוהליך יעקב כוי. להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל הקורא לאברהם אברם עובר בלאו שנאמר ולא יקרא עוד שמך אברם אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי שאני התם דהדר אהדריה קרא כוי.

"מה טובו אוהליך יעקב" וכוי. יש להבין את דברי חז"ל: "כל הקורא לאברהם אברם עובר בלאו, שנאמר: 'ולא יקרא עוד שמך אברם'. אם כן, האם גם מי שקורא ליעקב 'יעקב' עובר על כך? שם שונה הדבר, שהרי הכתוב חזר וקרא לו כך" וכוי.

והענין שאי אפשר לבוא ולהגיע למדרגת ישראל כ"א בהקדימו תחלה מדת ומדרגת יעקב. ועיין בפ' וישלח דקע"ד ע"א.

והענין הוא שאי אפשר לבוא ולהגיע למדרגת ישראל בלי להקדים תחילה את מידתו ואת מדרגתו של יעקב. ועיין בפרשת וישלח, דף קע"ד ע"א.

2

והנה ביעקב כתיב ויעקבני זה פעמים. ולהבין זה צריך להבין תחלה הקושיא למה ירדה הנשמה לעוה"ז בכדי

והנה על יעקב נאמר: "כי יעקבני זה פעמים". וכדי להבין זאת, יש להבין תחילה את השאלה: מדוע ירדה הנשמה לעולם הזה כדי

שתקבל שכר אח"כ בג"ע [בגן עדן] והלא קודם ירידתה היתה בודאי בג"ע [בגן עדן] והיתה נהנה מזיו השכינה ומהו היתרון ע"י ירידתה כוי והנה יש על זה כמה תירושים.

לקבל אחר כך שכר בגן עדן? הרי לפני ירידתה היא הייתה בוודאי בגן עדן ונהנתה מזיו השכינה; אם כן, מהו היתרון [שהיא מרוויחה] באמצעות ירידתה וכוי? והנה יש לכך כמה תשובות.

אך התירוץ האמיתי הוא כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד.

אך התשובה האמיתית היא כדברי חז"ל: "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא"; וכן אמרו חז"ל: "במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד".

והנה הנשמות קודם ירידתן לגוף הם בודאי צדיקים גמורים. אך זהו היתרון שלהם בירידתן בגוף שנעשים בחינת בעלי תשובה שאז הם למעלה מעלה מצדיקים

והנה הנשמות, לפני ירידתן לגוף, הן בודאי צדיקים גמורים. אך זו המעלה שיש להן בירידתן לגוף: הן נעשות כבחינת בעלי תשובה, ואז הן למעלה מעלה מן הצדיקים

(ועיין מזה בד"ה אלה מסעי גבי אשר ברא אלקים לעשות כוי ובד"ה ועתה יגדל נא שזהו ענין עומדים ומהלכים ובד"ה מי מנה עפר יעקב ובד"ה את קרבני לחמי כוי).

(ועיין על כך במאמר המתחיל "אלה מסעי", בעניין "אשר ברא אלקים לעשות" וכו'; ובמאמר המתחיל "ועתה יגדל נא", שעניין זה הוא בחינת "עומדים" ו"מהלכים"; ובמאמר המתחיל "מי מנה עפר יעקב"; ובמאמר המתחיל "את קרבני לחמי" וכו').

והנה יש שלשה מיני תשובה. האחד היא התשובה תתאה שיהיה סור מרע בתכלית שלא יפגום בעוונות גשמיים במחשבה ודבור ומעשה.

והנה יש שלשה מיני תשובה. הראשונה היא תשובה תתאה: להיות "סור מרע" בתכלית, כדי שלא לפגום בעוונות גשמיים במחשבה, בדיבור ובמעשה.

וצריך לעשות תשובה להתחרט על העבר ולעקור את רצונו מן הרע כוי שלא ירצה להפרד מיחודו ואחדותו ית' וכמ"ש לעיל.

וצריך לעשות תשובה: להתחרט על העבר ולעקור את הרצון מן הרע וכו', כדי שלא ירצה להיפרד מייחודו ואחדותו יתברך, וכמו שנתבאר לעיל.

וזה התשובה הוא בתפלה ע"י אומרו בא"י [ברוך אתה ה'] אלקינו שיומשך בחינת אלקינו בקרבנו. והוא בחינת ממלא כל עלמין כדכתיב בפי' וילך (ל"א י"ז) הלא על

ותשובה זו היא בתפילה, באמירת "ברוך אתה הוי' אלקינו", כדי שתימשך בנו בחינת "אלקינו". וזו בחינת ממלא כל עלמין, ככתוב בפרשת וילך (לא, יז): "הלא על

כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (ועיין מזה בזח"א [בזהר חלק א] עמוד ק"ס ושלטין עליה כו' ומאן גרים כו', וברכות סדר נשא פרשה יו"ד דרל"ז א' בענין ומצאוהו רעות רבות כו' ובפרשת ואתחנן דרפ"ט א').

"אלקי אינו בקרבי, ולכן מצאו אותי הרעות האלה"? (ועיינו בעניין זה בזהר, חלק א, עמוד 160: "ושולטים עליו" וכו', "ומי גרם [לכך]?" וכו'; ובמדרש רבה, סדר נשא, פרשה 10, דף 237א, בעניין "ומצאוהו רעות רבות" וכו'; ובפרשת ואתחנן, דף 289א.)

וכתיב כ"א עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם (בישע"י [בישעיה] סי' נ"ט ב'), נמצא העון הוא מסך מבדיל בין האדם ובין אלקינו.

ונאמר: "אלא עוונותיכם הם המבדילים ביניכם לבין אלקיכם" (ישעיהו, פרק 59:2). נמצא שהעון הוא מסך המבדיל בין האדם לבין "אלקינו".

ובמ"א נתבאר פי' וענין אלקינו שאומרים כן על שם אלקים דוקא והיינו משום שכדי להיות אלקי בקרבי שזהו פי' אלקינו

ובמקום אחר הוסבר פירושו ועניינו של "אלקינו": שאומרים זאת דווקא על שם אלקים. הטעם לכך הוא שכדי שיהיה "אלקי בקרבי", שזהו פירוש "אלקינו",

הנה זהו אי אפשר כ"א ע"י צמצום ע"ד צמצם שכינתו בין שני בדי ארון כו'.

הרי זה אפשרי רק באמצעות צמצום, בדוגמת "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון" וכו'.

דלכאורה אינו מובן הלא מלא כל הארץ כבודו ואת השמים ואת הארץ אני מלא ולא נזכר ע"ז לשון צמצום כלל ומדוע גבי בדי ארון ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] צמצם שכינתו.

אך לכאורה הדבר אינו מובן: הרי נאמר "מלא כל הארץ כבודו" ו"את השמים ואת הארץ אני ממלא", ובעניין זה כלל לא נזכר לשון צמצום. אם כן, מדוע אמרו חז"ל על בדי הארון: "צמצם שכינתו"?

אך הענין הוא כי הגם שנאמר את השמים ואת הארץ אני מלא עכ"ז [עם כל זה] אינו מאיר בהם בבחי' גילוי כ"א בבחינת העלם

אך העניין הוא שאף שנאמר "את השמים ואת הארץ אני ממלא", בכל זאת אין הוא מאיר בהם בבחינת גילוי, אלא בבחינת העלם;

שהרי נקרא סתימו דכל סתימין. אבל בין בדי הארון היה אורו ית' מתגלה בבחינת גילוי י.

שהרי הוא נקרא "סתימו דכל סתימין". אבל בין בדי הארון היה אורו יתברך מתגלה בבחינת גילוי.

3 והוא כמ"ש במ"א שבאלקות אין שייך כלל ענין הסתלקות והתפשטות כ"א ענין העלם וגילוי, שבאמת את השמים וכו' אני מלא

וכך מוסבר במקום אחר: באלוקות אין כלל מקום למושגים של הסתלקות והתפשטות, אלא רק של העלם וגילוי. שהרי באמת, "את השמים וגו' אני מלא",

רק שהוא בבחי' העלם אכן בין בדי הארון היה מאיר בבחינת גילוי. וכמו עד"מ באדם המחשבה מאירה ברגל ג"כ כדלקמן.

אלא שהוא בבחינת העלם; ואילו בין בדי הארון האיר בבחינת גילוי. והרי זה בדומה למחשבה שבאדם, המאירה גם ברגל, כפי שיתבאר להלן.

אך שברגל היא בבחינת העלם ומקיף אבל במוח היא מאירה בבחינת גילוי ממש ולא בבחינת העלם ומקיף לבד וכמ"ש מזה באריכות בד"ה ויקח קרח.

אלא שברגל היא בבחינת העלם ומקיף, ואילו במוח היא מאירה בבחינת גילוי ממש, ולא רק בבחינת העלם ומקיף, וכפי שמוסבר על כך בהרחבה במאמר הפותח במילים "ויקח קרח".

4 והנה כדי שיאיר אלהותו בבחינת גילוי אי אפשר כ"א ע"י צמצום שזה הגילוי הוא צמצום אצלו ית' כמו הדיבור עד"מ זהו הגילוי והוא השפלה וירידה לגבי הרב כו'.

כעת, כדי שהאלקות שלו תאיר באופן גלוי, הדבר אפשרי רק באמצעות צמצום, שכן גילוי זה הוא צמצום מבחינתו יתברך. [זה] כמו הדיבור, למשל: הוא גילוי, אך ביחס לרב הוא השפלה וירידה וכו'.

ועד"ז להיות נקרא אלקינו ממש זהו ע"י צמצום כו'. ולכן לא נזכר בחינה זו על כל השמות כ"א על שם אלקים דוקא.

ובאותו אופן, כדי שהוא ייקרא ממש "אלקינו", הדבר נעשה באמצעות צמצום וכו'. לכן בחינה זו אינה נזכרת ביחס לכל השמות, אלא דווקא ביחס לשם אלקים.

וזהו ענין התשובה האחד להיות בחינת אלקי בקרבי (אך צ"ל דהא כתיב כי חלק הוי' עמו והיינו שנשמת האדם הוא חלק משם הוי' ב"ה כמ"ש באגה"ת [באגרת התשובה] פ"ד.

וזהו עניינה של התשובה הראשונה: שתהיה בחינת "אלקי בקרבי". (אך יש להבין: הרי נאמר "כי חלק הוי' עמו", כלומר נשמת האדם היא חלק משם הוי' עצמו, כפי שנכתב באגרת התשובה, פרק ד'.

וא"כ איך אנו אומרים שרק על שם אלקים דוקא אומרים אלקינו. אך הענין שהרי אנו אומרים הוי' אלקינו אי"כ ר"ל [רוצה לומר] שהשם הוי' הוא עצמו ממש אלקינו.

אם כן, כיצד אפשר לומר שרק ביחס לשם אלקים אומרים "אלקינו"? אלא ההסבר הוא, שהרי אנו אומרים "הוי' אלקינו"; ואם כן, משמעות הדבר היא ששם הוי' עצמו ממש הוא "אלקינו".

ופי' כי בודאי יש בכל נשמה חלק משם הוי' ממש ב"ה כמשנ"ת [כמו שנתבאר] באגה"ת [באגרת התשובה] שם פ"ד הנ"ל וכמ"ש בד"ה ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם כו'. ועמ"ש בד"ה בפ' נסכים.

והפירוש הוא שבודאי יש בכל נשמה חלק ממש משם הוי' עצמו, כפי שהתבאר באגרת התשובה שם, בפרק ד' הנזכר לעיל, וכפי שנכתב במאמר המתחיל "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם" וכו'. וראו גם מה שנכתב במאמר על פרשת נסכים.

אך שהמשכה זו היא ע"י שם אלקים כי שם הוי' הוא האור והחיות ושם אלקים הוא בחינת הכלים שבהן נמשך האור והן בחינת אותיות וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] ספ"ד [סוף פרק ד'].

אלא שהמשכה זו נעשית באמצעות שם אלקים. שכן שם הוי' הוא האור והחיות, ושם אלקים הוא בחינת הכלים שדרכם נמשך האור; הם בחינת האותיות, כפי שנכתב בספר של בינונים (תניא), חלק ב', סוף פרק ד'.

וכמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו' בענין אימתי גדול הוי' כשהוא בעיר אלקינו כו' עד וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי' שע"י בחינת אלקים הוא גילוי שם הוי' כו' ע"ש.

וכפי שנכתב במאמר המתחיל "וידבר אלקים" וכו', "וארא אל אברהם" וכו', בענין "אימתי גדול הוי'?" כשהוא בעיר אלקינו" וכו', ועד: "וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי'" — שעל ידי בחינת אלקים מתגלה שם הוי' וכו'. עיינו שם.

ועיין מענין כי חלק הוי עמו בזח"א [בזהר חלק א] דצ"ו ע"ב קס"א ב'. ח"ב [חלק ב'] דצ"ו א' ח"ג [חלק ג'] ס"ב ב' צ"ד א' דרפ"ו ב' וז"ל [זוה לשוננו] הרמ"ז [הרב משה זכות] שם בכל מקום הם אחוים בו בין בבי"ע בין באצילות

ועיינו בעניין כי חלק הוי עמוי בזהר, חלק א', דצ"ו ע"ב, קס"א ב'; חלק ב', דצ"ו א'; חלק ג', ס"ב ב', צ"ד א', דרפ"ו ב'. ואלה דברי הרמ"ז שם: "בכל מקום הם אחוים בו, בין בבי"ע ובין באצילות";

כי חלק הוי הם די אותיות הוי שהם נשמת די עולמות לכל אחד יש לו חלק בפנימיות שלהם עכ"ל [עד כאן לשוננו].

שכן "חלק הוי" הוא ארבע אותיות הוי, שהן נשמתם של ארבעת העולמות; ולכל אחד יש חלק בפנימיות שלהם. עד כאן לשוננו.

ובפרשת תרומה דקל"ד ע"ב כתב וז"ל [זוה לשוננו] שאע"פ [שאף על פי] שיש פירוד בין בי"ע לאצילות היינו בבחי' כלי העולמות אבל לא בבחי' האור הפנימי המתפשט בהם שהרי סודו שם הוי יו"ד באצילות ה' בבריאה ו"ה ביצירה ועשייה עכ"ל [עד כאן לשוננו].

ובפרשת תרומה, דף קל"ד ע"ב, כתב, ואלה דבריו: "אף שיש פירוד בין בריאה, יצירה ועשייה לבין אצילות, הדבר אמור בבחינת כלי העולמות, אך לא בבחינת האור הפנימי המתפשט בהם; שכן סודו הוא שם הוי: יו"ד באצילות, ה"א בבריאה, ו"ו וה"א ביצירה ובעשייה". עד כאן לשוננו.

ויש לעיין דא"כ איך שייך לומר שכל ישראל יש לכל אחד ממש חלק משם הוי שהוא בחינת אצילות ממש, דהיינו או אצילות העליון ממש או אצילות שבבי"ע.

ויש לעיין: אם כן, כיצד אפשר לומר שלכל אחד מישראל ממש יש חלק משם הוי, שהוא בחינת אצילות ממש, כלומר, או באצילות העליונה ממש או באצילות שבתוך בריאה, יצירה ועשייה?

והרי ודאי רוב הנשמות הם מבי"ע ממש ולא מאצילות שבבי"ע. ועיין מזה בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ משפטים ד"ה מה תוספת לנשמתא.

והרי ודאי שרוב הנשמות הן מבריאה, יצירה ועשייה ממש, ולא מבחינת אצילות שבתוך בריאה, יצירה ועשייה. ועיין בזה ברמ"ז, ריש פרשת משפטים, בדיבור המתחיל "מה תוספת לנשמתא".

וי"ל [ויש לומר] שאעפ"כ [שאף על פי כן] שרשן כולם מאצילות ממש רק פי' נשמות דבי"ע היינושהנשמה שבגוף אינה כ"א מבי"ע אבל שרשה ממש י"ל [יש לומר] כולם מאצילות ממש וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בביאור ע"פ יונתי בחגוי הסלע ואף גם הנשמה המלוכשת בגוף היא מבחינת שם הוי'.

ויש לומר שאף על פי כן, השורש של כולן הוא מאצילות ממש. אלא שפירוש "נשמות דבריא", יצירה ועשיה" הוא שהנשמה המלוכשת בגוף היא רק מבריא, יצירה ועשיה; אך אפשר לומר ששורשה ממש, של כולן, הוא מאצילות ממש, כפי שנתבאר בביאור על הפסוק "יונתי בחגוי הסלע". ואף הנשמה המלוכשת בגוף היא מבחינת שם הוי',

כענין מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער השמות שער מ"ד פ"ד דיו"ד כלים הפנימי' [הפנימיות / הפנימית] דבריא הם שמות הוי' והרי הנשמות נמשכו מפנימיות הכלים.

בדומה למה שכתוב בעץ חיים, שער השמות, שער מ"ד, פרק ד', שעשרת הכלים הפנימיים דבריא הם שמות הוי'; והרי הנשמות נמשכות מפנימיות הכלים.

עכ"פ [על כל פנים] מזה מובן ענין פי' אלקינו היינו ששם הוי' ממש הוא אלקינו כחנו וחיותנו ממש. ועמ"ש מזה בד"ה קדש ישראל לה'.

על כל פנים, מכאן מובן פירוש "אלקינו": שם הוי' ממש הוא אלקינו, כחנו וחיותנו ממש. ועיין במה שנתבאר בזה במאמר המתחיל "קדש ישראל לה'".

5 קיצור. ענין ויעקבני כו'. ג' תשובות. הא' להיות סור מרע. שלא להיות עונותיכם מבדילים כו' ואז נעשה בחינת אלקינו.

סיכום. ענין "הוא השיגני" וכו'. שלושה סוגים של תשובה. הראשון: "סור מרע", כדי ש"עונותיכם" לא "יפרידו" וכו'; ואז נוצרת הבחינה של "אלקינו".

וזהו בא"י [ברוך אתה ה'] אלקינו. וענין פי' אלקינו וצמצם שכינתו. וענין חלק הוי' עמו ופי' הוי' אלקינו: ב והנה פי' עונותיכם מבדילים כו'.

וזהו "ברוך אתה, הוי', אלקינו". ובענין פירוש "אלקינו", ובענין "צמצם את שכינתו". ובענין "חלקו של הוי' הוא עמו", ובפירוש "הוי' אלקינו". 2. והנה, פירוש "עונותיכם מפרידים" וכו',

מבואר באגה"ת [באגרת התשובה] פ"ה דהנה כתיב ויפח באפיו כו' שהוא המשכה מבחי' פנימיות החיות היא בחינת חלק ה' ב"ה

מבואר באגרת התשובה, פרק ה: שהרי כתוב "ויפח באפיו" וכו', והיא המשכה מבחינת פנימיות החיות, שהיא בחינת "חלקו של הוי'", ברוך הוא;

וכמו שעדי"מ כשהאדם נופח לאיזה מקום אם יש איזה דבר חוצץ ומפסיק בינתיים אין הכל הנופח עולה ומגיע כלל לאותו מקום ככה ממש אם יש דבר חוצץ ומפסיק בין גוף האדם לבחינת הכל העליון.

וכמו למשל, כשאדם נושף לעבר מקום כלשהו, אם יש דבר שמפריע וחוצץ בדרך, נשימתו של הנושף אינה עולה ומגיעה כלל לאותו מקום; כך ממש, אם יש דבר שמפריע וחוצץ בין גוף האדם לבין בחינת הנשימה העליונה.

אך באמת אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית' כו' אלא כמ"ש בישע"י [בישעיה] כ"א עונותיכם היו מבדילים כו', והטעם לפי שהם נגד רצה"ע [רצון העליון] ב"ה המחיה את הכל כו' ע"ש.

אבל באמת, שום דבר גשמי או רוחני אינו יכול לחצוץ לפניו יתברך וכו'; אלא כפי שכתוב בישעיהו: "כי עונותיכם הפרידו" וכו'. והטעם הוא שהם מנוגדים לרצון העליון, ברוך הוא, המחיה את הכול וכו'. עיינו שם.

6 ועמ"ש בד"ה את קרבני לחמי בענין הלבושים צואים כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מלפפתו כו' ע"ש. ובר"ח [ובראשית חכמה] שער הענוה פ"ו באמצע הפרק בד"ה וכאשר יזכור האדם אינון מחיצה בין ישראל לאביהם שבשמים כו'

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "את קרבני לחמי" בעניין הלבושים הצואים, כפי שאמרו חז"ל: "מלפפתו" וכו', עיינו שם. וכן בראשית חכמה, שער הענוה, פרק ו, באמצע הפרק, בפסקה המתחילה "וכאשר יזכור האדם": "הם מחיצה בין ישראל לאביהם שבשמים" וכו';

גרמין אפרשותא בין קוב"ה [קודשא בריך הוא] וישראל ודא איהו רזא כי אם עונותיכם היו מבדילים כו'. עכ"ל [עד כאן לשונו].

"הם גורמים להפרדה בין הקב"ה לישראל, וזהו סוד הכתוב: 'כי אם עונותיכם היו מבדילים' וכו'. כאן מסתיימת הציטטה.

וע' מענין פי' מחיצה בד"ה ועשית ציץ ומענין מש"ש [מה שכתוב שם] בכל צרתם בשמות רבה פ' ב' גבי מתוך הסנה ועיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] (דס"ט ב' ודקל"א א').

ועיינו במשמעותה של "מחיצה" במאמר המתחיל "ועשית ציץ"; ובעניין הנאמר שם על "בכל צרתם", בשמות רבה, פרשה ב, בעניין "מתוך הסנה"; וכן בזהר, חלק ב, סט ע"ב וקלא ע"א.

ועמ"ש בביאור ע"פ יונתי בחגוי בענין פי' אלביש שמים קדרות כו'. ומ"ש גרמין אפרשותא מובן ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "יונתי בחגוי", בעניין פירוש "אלביש שמים קדרות" וכו'. ומובן מה שנכתב: "גורמים להפרדה":

כי כשהשפעה נמשכת ע"י לבוש שק גם ועב אין גילוי אלקות בעולם כי לבוש גם זה מסתיר לגמרי על הגוף.

כאשר השפע נמשך באמצעות לבוש שק גם ועבה, אין גילוי אלקות בעולם, שכן הלבוש הגם הזה מסתיר לחלוטין את הגוף.

ועמ"ש בביאור ע"פ אלה מסעי. ועיין באגה"ת [באגרת התשובה] פ"ו בענין ובפשעכם שולחה אמכם. ובזה"ג [ובזהר חלק ג] פ' אחרי (ד' ע"ד ב').

ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "אלה מסעי". וכן עיינו באגרת התשובה, פרק ו, בענין "ובפשעכם שולחה אמכם"; ובזהר, חלק ג, פרשת אחרי, עד ע"ב.

וזהו ענין עונותיכם היו מבדילים שהם הגורמים התלבשות השפעת השכינה בע"ס [בעשר ספירות] דנוגה כו', וזהו המחיצה המפסקת כו'.

וזהו ענין "עונותיכם היו מבדילים": הם הגורמים לכך שהשפעת השכינה תתלבש בעשר ספירות דנוגה וכו'; וזהו המחיצה המפסיקה וכו'.

והענין כי יעקב חבל נחלתו וע"י שהאדם משפיל את עצמו להמשך אחר התאוות גשמיות באיסור או אפי' [אפילו] בהיתר שהם נמשכים מהיכלות הקליפות גורם בזה למעלה כמ"כ [כמו כן] התלבשות השפעת ה' תתאה הנ"ל בע"ס [בעשר ספירות] דנוגה.

והענין הוא ש"יעקב חבל נחלתו"; וכאשר האדם משפיל את עצמו ונמשך אחר תאוות גשמיות, בין שהן אסורות ובין שהן מותרות, והן נמשכות מהיכלות הקליפות, הוא גורם בכך למעלה, בדומה לכך, להתלבשות השפעת ה' תתאה הנזכרת לעיל בעשר ספירות דנוגה.

7 וכשעושה תשובה ועוקר רצונו מהבלי העולם גורם כמ"כ [כמו כן] למעלה בחי' תשוב ה' תתאה למקורה כו'.

וכשאדם עושה תשובה ועוקר את רצונו מהבלי העולם, הוא גורם גם למעלה לבחינת תשוב ה' תתאה למקורה וכו'.

וזהו ענין בא"י [ברוך אתה ה'] אלקינו שאזי אין מבדיל בין האדם ובין אלקינו כו', ועיין באגה"ת [באגרת התשובה] פ"ח [פרק ח'] שזהו ענין ונקה מנקה הוא לשבים לרחוץ ולנקות נפשם מלבושים הצואים כו' ע"ש.

וזהו עניינה של הברכה "ברוך אתה הוי' אלקינו": אז אין דבר המפריד בין האדם ובין "אלקינו" וכו'. ועיינו באגרת התשובה, פרק ח, שם מוסבר שזהו ענין "ונקה" — הוא מנקה את השבים, כדי לרחוץ ולנקות את נפשם מהלבושים הצואים וכו'. עיינו שם.

והתשובה השנית היא התשובה בבחינת ועשה טוב. דהיינו שאע"פ [שאף על פי] שהוא סור מרע בתכלית. אך שהוא ממעט במצות ועשה טוב לייגע את עצמו בתורה ותפלה.

והתשובה השנייה היא תשובה בבחינת "ועשה טוב". כלומר, אף שהוא סר מרע לחלוטין, הוא ממעט במצוות ובעשיית טוב, ואינו מתייגע בתורה ובתפילה.

היינו עצלות. וע"ז נאמר (תהלים י"ד) אין עושה טוב אין גם אחד. ופי' בעה"מ [בעל המחבר] שער קרית ארבע פרק קמ"ה שע"ז גורם הסתלקות טוב העליון שהוא היסוד.

היינו עצלות. ועל כך נאמר (תהלים י"ד): "אין עושה טוב, אין גם אחד". ובעמק המלך, שער קריית ארבע, פרק קמ"ה, מבואר שעל ידי כך גורמים להסתלקות ה"טוב" העליון, שהוא יסוד.

והענין כמ"ש אמרו צדיק כי טוב. מדת צדיק הוא התקשרות והתחברות ההמשכה מבחינת סובב כל עלמין להיות נמשך ומאיר בבחינת פנימיות בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ונקרא יחוד קב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה.

והענין הוא על פי הכתוב: "אמרו צדיק כי טוב". מידת צדיק היא ההתקשרות והחיבור של ההמשכה מבחינת סובב כל עלמין, כדי שתימשך ותאיר בפנימיות, בבחינת ממלא כל עלמין; וזה נקרא יחוד הקב"ה ושכינתיה.

ועיין בסע"ב [בספר של בינונים] פרק מ"א ועיין מ"ש ע"פ והתהלכתי בתוכם ועיין מ"ש סד"ה כי ההרים ימוש ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] (דק"י ע"ב) ע"פ ועשה טוב שכן ארץ.

ועיין בספר של בינונים (תניא), פרק מ"א; ועיין במה שנכתב על הפסוק "והתהלכתי בתוכם"; ועיין במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "כי ההרים ימוש"; ועיין בזהר חלק ג (דף ק"י ע"ב) על הפסוק "ועשה טוב שכן ארץ".

(ודרכ"ה ב') ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם וזהו פי' וענין עובד אלקים המבואר בסע"ב [בספר של בינונים] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] שהוא מלשון עורות עבודים

(ודף רכ"ה ע"ב), ובהרמ"ז שם. וזהו פירושו וענינו של "עובד אלקים", המבואר בספר של בינונים, פרק ט"ו: הוא מלשון "עורות עבודים";

וכך הוא מתקן ההסתר הנמשך מהצמצום דשם אלקים ע"י מה שהוא מייגע את עצמו בועשה טוב להלחם עם הטבע והיצר כו'

וכך הוא מתקן את ההסתר הנמשך מהצמצום של שם אלקים, על ידי שהוא מתייגע ב"ועשה טוב" ונלחם בטבעו וביצרו וכו'.

שכמ"כ [שכמו כן] ממשיך עי"ז יחוד עליון דשמש ומגן הוי" אלקים שלא יסתיר המגן והנרתק וכענין שילוב אדי בהוי" כוי וממתקים הגבורות בחסדים שזהו עיקר ענין היחוד.

בדומה לכך, באמצעות זה הוא ממשיך את הייחוד העליון של "שמש ומגן הוי" אלקים", כך שהמגן והנרתק לא יסתירו; וזה דומה לענין השילוב של אדי בהוי" וכו', וכו הגבורות נמתקות בחסדים — וזהו עיקר ענינו של הייחוד.

ולכן כשאין עושה טוב כדבעי גורם התגברות הדינין כמש"ש [כמה שכתוב שם] (דק"י ע"ב) דהא כדין נורא דליק ואוקיד עלמא בשלהובי כוי,

לכן, כאשר אדם אינו עושה טוב כראוי, הוא גורם להתגברות הדינים, ככתוב שם (110b): "כי אז אש בוערת ושורפת את העולם בלהבותיה" וכו';

משא"כ ע"י יחוד עליון שהוא המשכת החסדים שהוא גילוי אור אי"ס ב"ה הסובב כל עלמין בממכ"ע [בממלא כל עלמין]

אך באמצעות הייחוד העליון, שהוא המשכת החסדים, כלומר גילוי אור אין סוף ברוך הוא, הסובב כל עלמין, בתוך ממלא כל עלמין,

אזי גם הגבורות דממע"כ [דממלא כל עלמין] מומתקים וז"ש [וזהו שכתוב] **בזח"ג** [בזהר חלק ג] (דמ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]) **א"ר** [אמר רבי] יוסי כוי לית לה בפומא כוי ע"ש בפירוש הרמ"ז [הרב משה זכות] ודו"ק [ודוק].

אז גם הגבורות של ממלא כל עלמין נמתקות. ועל כך נאמר בזהר חלק ג' (סוף 42b): "אמר רבי יוסי וכו', "אין לה בפה" וכו'. עיין שם בפירוש הרמ"ז, והתבונן היטב.

והנה מה שלמעלה במדרגה שם הפגם יותר פ"י שמי שנשמתו גבוה אזי פוגם החטא בהבטלו מועשה טוב ושאינו עובד אלקים, ויותר גדול הנפילה שלו מהעון של איש ההמוני שאינו סור מרע.

והנה, ככל שהמדרגה גבוהה יותר, כך הפגם גדול יותר. כלומר, כאשר אדם שנשמתו גבוהה מתבטל מעשיית טוב ואינו עובד אלקים, החטא גורם לפגם, והנפילה שלו גדולה יותר מזו שנגרמת מחטאו של אדם מן השורה, שאינו סר מרע.

דהנה כתיב כי האדם עץ השדה ופ"י בזהר ח"ג [חלק ג'] (ד"ב ב') שבח"י שורש נשמת האדם הוא בחי עץ דההוא שדה אשר ברכו ה' כוי ע"ש ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות].

שהרי נאמר: "כי האדם עץ השדה", ובזהר חלק ג' (202b) מוסבר ששורש נשמת האדם הוא בחינת העץ של "אותו שדה אשר בירך ה'" וכו'. עיין שם ובפירוש הרמ"ז.

והנה עד"מ עץ עושה פרי שיש בו פירות שלמטה סמוך לארץ ויש בו פירות שלמעלה גבוה מעל גבוה והנה, דרך משל, בעץ עושה פרי יש פירות הנמצאים למטה, סמוך לארץ, ויש פירות הנמצאים למעלה, גבוה מעל גבוה.

והנה הפירות שלמעלה עם שהם עליונים יותר אך כשהם נופלים למטה ע"י שבא הרוח ועוקרתן

והנה הפירות שבראש העץ, אף שהם גבוהים יותר, כשנופלים למטה, כאשר הרוח באה ותולשת אותם,

אזי הם נופלים למטה במרחק מהאילן יותר מן אותן הגדילים למטה שאף כשנופלים לארץ אינן נופלין במרחק כ"כ [כל כך] וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

אז הם נופלים במרחק גדול יותר מן העץ מאשר הפירות שגדלים למטה, שגם כשהם נופלים לארץ אינם מתרחקים ממנו כל כך; וכמאמר חז"ל: "מגג גבוה לבור עמוק".

8 ועד"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] לפי גדולתו היה מפלתו. וכך הוא בענין פירות האילן עץ החיים

שהם הנשמות כי הנה ישראל עלו במחשבה ומה שהוא למעלה במדרגה הנפילה הוא למטה יותר.

ועל דרך זה אמרו חז"ל: "לפי גדולתו הייתה מפלתו". כך הוא גם בענין פירות האילן, עץ החיים, שהם הנשמות: הרי ישראל עלו במחשבה [של ה'], ומה שגבוה יותר במדרגה — נפילתו נמוכה יותר.

וכמ"כ [וכמו כן] הוא ג"כ בענין שבה"כ [שבירת הכלים] שמעולם התהו שמה ששרשי למעלה גבוה יותר לכן נפל למטה יותר שלכן הצומח מחיה הבעל חי.

וכך גם בענין שבירת הכלים שבעולם התהו: כל מה ששורשו היה גבוה יותר נפל למטה יותר. לכן הצומח מחיה את בעל החיים,

9 והבעל חי את המדבר. כי בשרשן היו גבוהים יותר שלכך כשנפלו נפלו למטה יותר כו' עמ"ש מזה

בד"ה ראשי המטות.

והחי נותן חיות למדבר, שכן בשורשם היו גבוהים יותר; משום כך, כשנפלו, נפלו למטה יותר וכו'. ראו מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "ראשי המטות".

ולכן הפגם של הנשמה העליונה מי שהוא ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] מה שפוגם בועשה טוב גדול עונו יותר מן העון ממש של הע"ה [העם הארץ]

לכן, פגמו של בעל נשמה עליונה, כגון תלמיד חכם, כאשר הוא פוגם ב"עשה טוב", חמור מחטאו הממשי של עם הארץ.

וכן משמע בגמרא (יומא פרק יוהכ"פ [יום הכפורים] דפ"ו ע"א) כגון אנא דמסגינא כו' ע"ש. ולכן צ"ל התשובה בועשה טוב גדולה יותר.

וכך עולה גם מן הגמרא (יומא, פרק יום הכיפורים, פ"ו ע"א): "כגון אנא, דמסגינא" וכו'; ראו שם. לכן התשובה על "עשה טוב" צריכה להיות גדולה יותר.

ואין סתירה לזה ממשארז"ל [ממה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] עבר אדם על מ"ע [מצות עשה] ושב לא זו משם עד שמוחלין לו מה שאין כן בל"ת [בלא תעשה] דתשובה תולה ויוה"כ [ויום הכפורים] מכפר דנמצא לכאורה שעל מצות עשה אין צריך תשובה כ"כ [כל כך]

ואין בכך סתירה לדברי חז"ל: "עבר אדם על מצוות עשה ושב, אינו זו משם עד שמוחלים לו", שלא כמו בעבירה על לא תעשה, שבה התשובה תולה [את העונש] ויום הכיפורים מכפר. לכאורה משתמע מכך שעל מצוות עשה אין צורך בתשובה גדולה כל כך כמו על לא תעשה.

כמו על ל"ת [לא תעשה], דכבר נתבאר זה באגה"ת [באגרת התשובה] דמ"ש רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] לא זו משם עד שמוחלין לו היינו שמוחלין לו העונש אבל מ"מ האור נעדר כו' ולכן אין ללמוד משם שום קולא למ"ע [למצות עשה] כו' ע"ש.

אך הדבר כבר התבאר באגרת התשובה: דברי חז"ל, "אינו זו משם עד שמוחלים לו", פירושם שנמחל לו העונש, אבל האור עדיין חסר וכו'. לכן אי אפשר ללמוד מכאן שום הקלה בנוגע למצוות עשה וכו'; ראו שם.

אבל כדי שיעשה תשובה שיתמלא גם האור שחסר בביטול מ"ע [מצות עשה] ע"ז צריך לעשות תשובה עצומה ממעמקים קראתיך כו'

אבל כדי לעשות תשובה שתשלים גם את האור שהיה חסר מחמת ביטול מצוות עשה, צריך לעשות תשובה עצומה, "ממעמקים קראתיך" וכו'.

ותשובה זו הוא ענין הבקשה בתפלה בא"י [ברוך אתה ה'] פ"י שהבקשה של התשובה שעל העדר ועשה טוב היינו שהוא להתקשר ולהדבק בשם הוי' שהוא סוכ"ע ובחי' מקיף כו'

תשובה זו היא עניין הבקשה שכתפילה "ברוך אתה הוי'". כלומר, הבקשה שכתשובה על החיסרון ב"עשה טוב" היא להתקשר ולהידבק בשם הוי', שהוא סוכב כל עלמין ובחינת מקיף וכו';

והוא למעלה מבחי' אלקינו שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין], והיינו כי מ"ע [מצות עשה] ומצות ל"ת [לא תעשה] תלויים בשם הוי' ע"כ להמשיך האור הנמשך ע"י המצות זהו ענין להדבק בשם הוי' ממש.

והיא למעלה מבחינת "אלקינו", שהיא בחינת ממלא כל עלמין. הטעם לכך הוא שמצוות עשה ומצוות לא תעשה תלויות בשם הוי'; לכן, להמשיך את האור הנמשך באמצעות המצוות פירושו להידבק בשם הוי' ממש.

10 ועל דרך מה שנתבאר באגה"ת [באגרת התשובה] שם פ"ח [פרק ח'] ומאחר שרוח עברה ותטהרם אזי תוכל

נפשו לשוב עד הוי' ב"ה ממש ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו ית' ביחוד נפלא

וזה על דרך המבואר באגרת התשובה שם, פרק ח': "ומאחר שרוח עברה ותטהרם, אזי תוכל נפשו לשוב עד הוי' יתברך ממש, ולעלות מעלה מעלה למקורה ולדבקה בו יתברך ביחוד נפלא,

כמו שהיתה מיוחדת בו ית' בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו ית' כוי' ע"ש והיינו כמו שהיתה כלולה בשם הוי' ממש

כמו שהיתה מיוחדת בו יתברך בתכלית היחוד בטרם שנפחה ברוח פיו יתברך כוי', עיין שם. כלומר, כפי שהיתה כלולה בשם הוי' עצמו.

(והנה לפי מה שכתוב לעיל דגם פ"י אלקינו היינו ענין הוי' אלקינו כי חלק הוי' עמו.

(והנה, לפי מה שכתוב לעיל שגם פירוש "אלקינו" הוא עניין "הוי' אלקינו", כי "חלק הוי' עמו",

א"כ מהו ההפרש בין בחי' הא' לבחי' זו הב' שהוא להדבק בשם הוי' ממש. אך הענין ע"פ מ"ש סד"ה וידבר אלקים כוי' ושמי הוי' לא נודעתי להם.

אם כן, מה ההבדל בין המדרגה הראשונה למדרגה השנייה, שהיא להידבק בשם הוי' עצמו? אך העניין הוא על פי מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "וידבר אלקים" כוי', על הפסוק "ושמי הוי' לא נודעתי להם".

דהפ"י בחי' שם הוי' קודם שבא לידי גילוי במדות כוי' עד וכך היתה כוונת יעקב בתפלתו והיה הוי' לי לאלקים פ"י הוי' לבדו הוא בעצמו יהיה לי בבחינת אלקים כוי'.

כי פירושו הוא בחינת שם הוי' קודם שהוא בא לידי גילוי במדות כוי', עד: "וכך היתה כוונת יעקב בתפלתו: 'והיה הוי' לי לאלקים'". כלומר, הוי' לבדו, הוא עצמו, יהיה לי בבחינת אלקים כוי'.

ועוד י"ל [יש לומר] ע"ד שיש ב' שילובים שילוב הוי' באד' ואזי שם אד' גובר וזהו הבחינה הא'. אמנם שילוב אד' בהוי' אזי שם הוי' גובר וזהו הבחי' הב' דכאן.

ועוד אפשר לומר על דרך זה שיש שני שילובים: בשילוב הוי' באד', שם אד' גובר, וזוהי המדרגה הראשונה; ואילו בשילוב אד' בהוי', שם הוי' גובר, וזוהי המדרגה השנייה כאן.

והנה ענין תשובה זו בועשה טוב שיהיה עושה המצוה בשמחה וטוב לב ולא מצות אנשים מלומדה. ועיין מ"ש ע"פ אסרי לגפן בענין כבס ביין לבושו כו' ומ"ש בד"ה לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל] כו':)

והנה, עניינה של תשובה זו ב"ועשה טוב" הוא שאדם יקיים את המצווה בשמחה ובטוב לבב, ולא כ"מצוות אנשים מלומדה". ועיין במה שכתוב על הפסוק "אסרי לגפן", בעניין "כבס ביין לבושו" כו', ובמה שכתוב במאמר המתחיל "לכן אמור לבני ישראל" כו').

11 קיצור פי' מבדילים באגה"ת [באגרת התשובה] פ"ד ובר"ח [ובראשית חכמה] שער הענוה פ"ו אלביש שמים קדרות. יעקב חבל. ונקה.

סיכום. פירוש "מבדילים" באגרת התשובה, פרק ד, ובראשית חכמה, שער הענוה, פרק ו. "אלביש שמים קדרות". "יעקב חבל". "ונקה".

והתשובה הב' בועשה טוב. בחי' טוב מחבר סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין]. עובד אלקים. עץ השדה. ותשובה זו ליכלל בשם הוי' ממש ועשויות המצות בשמחה כו':ג

והתשובה השנייה היא ב"ועשה טוב". בחינת "טוב" מחברת בין טוב כל עלמין לממלא כל עלמין. "עובד אלקים". "עץ השדה". ותשובה זו היא להיכלל בשם הוי' ממש, ולעשות את המצוות בשמחה וכו'. 3.

והתשובה השלישית היא שאע"פ [שאף על פי] שהוא סור מרע בתכלית וגם ועשה טוב בתכלית אזי התשובה גדולה יותר והוא

והתשובה השלישית היא: אף על פי שהוא סר מרע בתכלית וגם עושה טוב בתכלית, התשובה שלו גדולה עוד יותר; והיא

כדכתיב (מלאכי ג' ז') שובו אלי ואשובה אליכם פי' כמ"ש במ"א בפ"י כל ימיו בתשובה, דאין ר"ל [רוצה לומר] על עבירות ח"ו [חס ושלום] דא"כ מהו כל ימיו

כמו שכתוב (מלאכי ג', ז'): "שובו אלי ואשובה אליכם". פירוש הדבר, כפי שמבואר במקום אחר בפירוש "כל ימיו בתשובה": אין הכוונה, חלילה, לעבירות, שאם כן, מה פירוש "כל ימיו"?

אלא התשובה היא על הריחוק כי אף שהוא עושה טוב ומקיים המצוות עכ"ז [עם כל זה] יכול להיות עדיין בבחי' יש ודבר

אלא התשובה היא על הריחוק; כי אף שהוא עושה טוב ומקיים את המצוות, בכל זאת ייתכן שהוא עדיין בבחינת יש ודבר.

וגם אפילו אהבה עדיין הוא בבחינת יש מי שאוהב ועיקר התשובה הוא כמו שכתוב והרוח תשוב אל האלקים כוי' דהיינו שירצה לשוב למקורו ושרשו בחי' ישראל עלה במחשבה.

וגם האהבה, אפילו היא, עדיין בבחינת יש: יש מי שאוהב. ועיקר התשובה הוא כמו שכתוב: "והרוח תשוב אל האלקים" וכו', כלומר, שהוא ירצה לשוב למקורו ולשרשו, לבחינת "ישראל עלה במחשבה".

12 והיינו שירצה ליכלל ולדבק בעצמות אור א"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע שאינו בגדר עלמין כלל כוי'.

כלומר, שירצה להיכלל בעצמות אור אין סוף ולדבוק בה, שהיא למעלה מעלה מבחינת ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, ואינה בגדר העולמות כלל וכו'.

וכמאמר המתנשא מימות עולם. ועד"ז נאמר בקריעת ים סוף עד יעבור עמך הוי' פי' למעלה משם הוי', וכפי שנאמר: "המתנשא מימות עולם". ועל דרך זה נאמר בקריעת ים סוף: "עד יעבור עמך הוי'" — כלומר, עד למעלה משם הוי'.

כי שם הוי' יו"ד חכמה כוי' ונק' סוכ"ע ובק"ס [ובקריעת ים סוף] היה הגילוי מלמעלה מעלה מבחי' סוכ"ע שעיי"ז הפך ים ליבשה שעלמא דאתכסיא בא באתגליא ממש כוי',

שהרי שם הוי' — היו"ד היא חכמה וכו' — נקרא סוכב כל עלמין; ובקריעת ים סוף התגלה אור שלמעלה מעלה מבחינת סוכב כל עלמין, ובכך "הפך ים ליבשה": העולם המכוסה בא לידי גילוי ממש וכו'.

ועי"ד מ"ש בזו"ג [בזהר חלק ג] פי' שלח (דקנ"ח ב') ע"פ היש ה' בקרבנו אם אין שבחי' אין הוא ע"ק [עתיקא קדישא] שלמעלה משם הוי' כוי'.

ועל דרך מה שנאמר בזהר חלק ג, פרשת שלח (דף קנ"ח ע"ב), על הפסוק "היש ה' בקרבנו אם אין": שבחינת אין היא עתיקא קדישא, שלמעלה משם הוי' וכו'.

והנה שרש נשמות ישראל הוא מבחינה זו כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] דע מאין באת כוי אין מזל לישראל כוי ונוזלים מן לבנון אתי מלבנון כלה.

והנה, שורש נשמות ישראל הוא מבחינה זו, כמאמר רבותינו ז"ל: "דע מאין באת" וכוי; "אין מזל לישראל" וכוי; וכן "ונוזלים מן לבנון" ו"אתי מלבנון, כלה".

13 וזהו ענין תשובה עצומה זו שירצה לשוב וליכלל בעצמות אור א"ס ב"ה ממש. וזהו שובו אלי אלי ממש.

זה עניינה של תשובה עצומה זו: הרצון לשוב ולהיכלל בעצמותו ממש של אור אין סוף ברוך הוא. זהו "שובו אלי" — אלי ממש.

ועיין בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] דבחינת יחידה שבנפש בו מתלבש הניצוץ אלקי ממש זהו דוגמת הכתר שנק' יחידה ובו מלובש בחי' תחתונה שבמאציל כוי ע"ש.

ועיינו בעץ חיים, שער 41, פרק 3: בבחינת יחידה שבנפש מלובש הניצוץ האלקי ממש. הדבר דומה לכתר, הנקרא יחידה, ושוב מלובשת הבחינה התחתונה שבמאציל כוי. עיינו שם.

ואם כן תשובה זו היינו שישב ויוכלל בבחינת שרשו שהוא הכתר א"א וע"י וזהו תשובה הג' דבחי' נשמה שישב ויוכלל בשרשו בחי' חיה יחידה כוי.

אם כן, תשובה זו פירושה שישב וייכלל בבחינת שורשו, שהיא כתר — אריך אנפין ועתיק יומין. וזוהי התשובה השלישית, של בחינת נשמה: שתשוב ותיכלל בשורשה, בבחינת חיה ויחידה וכוי.

14 והנה תשובה זו היא אל בחינת התורה. שהתורה נקרא משל הקדמוני שהיא משל ולבוש לבחינת קדמונו של עולם מה שאינו בגדר עלמין כלל

והנה, תשובה זו היא לבחינת התורה. התורה נקראת "משל הקדמוני", שכן היא משל ולבוש לבחינת קדמונו של עולם, שאינה בגדר העולמות כלל.

שהוא עצמות אור א"ס ממש, וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה דוד זמירות קרית להו ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמון.

והוא עצמות אור אין סוף ממש, כפי שנתבאר באגרת הקודש, בדיבור המתחיל "דוד זמירות קרית להו"; וראו גם מה שנכתב בדיבור המתחיל "ואהיה אצלו אמון".

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] (סנהדרין צ"ט ב') כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה.

ולכן אמרו חז"ל (סנהדרין צ"ט ב'): "כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה".

ופי' בפמליא של מעלה מבואר במ"א דהיינו שמחבר בחי' סובב וממלא כו' לפי שהיא המשכת בחי' עליונה יותר מסוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] כו'.

ופירוש "בפמליא של מעלה" מבואר במקום אחר: היינו, שהוא מחבר את בחינות סובב כל עלמין וממלא כל עלמין וכו', משום שהתורה ממשיכה בחינה עליונה יותר מסובב כל עלמין וממלא כל עלמין וכו'.

15 ועיין מה שכתוב סד"ה ביום השמיני עצרת בענין גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. וגם שע"י המצות ההמשכה הוא בבחי' מקיף

ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר הפותח במילים "ביום השמיני עצרת", בענין "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה". ועוד, באמצעות המצוות ההמשכה היא בבחינת אור מקיף,

אבל ע"י התורה נמשך הגילוי בבחינת פנימיות וכמ"ש ותורתך בתוך מעי. בקרבך קדוש וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] כאלו קדוש שורה בתוך מעיו.

אבל באמצעות התורה נמשכת ההתגלות בבחינת פנימיות, ככתוב: "ותורתך בתוך מעי". "בקרבך קדוש", וחז"ל אמרו: "כאילו קדוש שורה בתוך מעיו".

16 וזהו ג"כ ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] מדרש איכה בתחלתו ויתר הקב"ה על עבודת כוכבים ועל ג"ע [גילוי עריות] וש"ד [ושפיכות דמים] ולא ויתר על מאסה של תורה.

וזהו גם פירוש מאמר חז"ל בתחילת מדרש איכה: "הקדוש ברוך הוא ויתר על עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ולא ויתר על מאסה של תורה".

דהנה כמו שיש באדם אברים החיצונים ואברים הפנימים אשר לחיות ממש תולה בהם מה שאין כן באברים החיצונים שאף על פי שיחתוך ידו יוכל לחיות רק שיהיה בעל מום

שהרי כמו שבאדם יש איברים חיצוניים ואיברים פנימיים, שהחיים עצמם תלויים בהם — שלא כמו באיברים החיצוניים, שכן גם אם יכרתו את ידו הוא יוכל לחיות, אלא שיהיה בעל מום,

אבל באברים הפנימים אפילו ע"י נקב לבד שתינקב הריאה או קרום של מוח הוא טריפה ואינו יכול לחיות לפי שעיקר הנשמה והחיות תולה בהם, כן למעלה המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא שהם בחי' כלים ואברים החיצונים

אבל באיברים הפנימיים, אפילו נקב בלבד — אם הריאה או קרום המוח ניקבו — הרי הוא טרפה ואינו יכול לחיות, מפני שעיקר הנשמה והחיות תלוי בהם; כך גם למעלה, המצוות נקראות "רמ"ח איברים דמלכא", והן בבחינת כלים ואיברים חיצוניים,

אבל התורה שהיא חכמתו ית' היא כלי ואבר הפנימי ממש שאור א"ס אינו מלובש אלא בחכמה דוקא וע"כ לא ויתר כו'.

אבל התורה, שהיא חכמתו יתברך, היא כלי ואיבר פנימי ממש, שכן אור אין סוף מתלבש דווקא בחכמה; ולכן לא ויתר וכו'.

17 וזהו מה שכתוב במתן תורה אנכי הוי' אלקיך פי' הוי' אלקיך היינו סוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין], אבל אנכי מי שאנכי הוא עצמות אור א"ס שלמעלה גם מסוכ"ע

וזהו מה שכתוב במתן תורה: "אנכי הוי' אלקיך". פירוש, "הוי' אלקיך" הם סובב כל עלמין וממלא כל עלמין; אבל "אנכי" — "מי שאנכי" — הוא עצמות אור אין סוף, שלמעלה גם מסובב כל עלמין;

והוא המתגלה ונמשך להיות הוי' אלקיך ממש שבחי' שם הוי' זה נמשך מבחי' אנכי ממש וכמ"ש ממעמקים קראתיך הוי'.

והוא המתגלה ונמשך להיות "הוי' אלקיך" ממש, שכן בחינת שם הוי' זו נמשכת מבחינת "אנכי" ממש, וכמו שכתוב: "ממעמקים קראתיך הוי'".

ממעמקים היינו מעצמות אור א"ס ממש שמשם נמשך להיות הוי' אלקיך ממש על ידי עסק התורה שהיא גם כן מבחי' עומק כמ"ש מאד עמקו מחשבותיך.

"ממעמקים" — היינו מעצמות אור אין סוף ממש, שמשם נמשך להיות "הוי' אלקיך" ממש, על ידי העיסוק בתורה, שגם היא מבחינת עומק, כמו שכתוב: "מאד עמקו מחשבותיך".

וכמ"ש ברכות סדר ויקרא ס"פ ג' אשרי אדם שיש בו דברי תורה ושמורים בידו כו'

וכמו שכתוב במדרש רבה, סדר ויקרא, בסוף פרק ג': "אשרי אדם שיש בו דברי תורה ושמורים בידו וכו';

עליו הכתוב אומר מים עמוקים עצה בלב איש (משלי כ' [כתב]) ואומר ממעמקים קראתיך ואומר תפלה לעני עכ"ל [עד כאן לשונו],

"עליו הכתוב אומר: 'מים עמוקים עצה בלב איש' (משלי כ'), ואומר: 'ממעמקים קראתיך', ואומר: 'תפלה לעני'". עד כאן לשונו.

והיינו ע"י התשובה תחלה שיהי' [שיהיה] עוסק בתורה לשמה וכמ"ש במ"א בענין הראיני את מראיך השמיעני את קולך כוי.

והיינו על ידי התשובה תחילה, כדי שיעסוק בתורה לשמה, וכמו שנתבאר במקום אחר בעניין "הראיני את מראיך השמיעני את קולך" וכוי.

וענין על שלא ברכו בתורה תחלה. וענין על תפילתי שתהא סמוכה למטתי. כדי שיהיה עסק התורה אחר הרעותא דליבא בתפלה כוי.

וזהו ענין "על שלא ברכו בתורה תחילה". וזהו ענין "על תפילתי שתהא סמוכה למטתי", כדי שהעיסוק בתורה יהיה אחרי הרעותא דליבא שבתפילה וכוי.

וזהו ברוך אתה הוי' אלקינו פי' אתה היינו מהותו ועצמותו ית' שלמעלה מבחי' שם הוי' יומשך להיות הוי' אלקינו ממש:

וזהו "ברוך אתה הוי' אלקינו". פירוש, "אתה" היינו מהותו ועצמותו ית', שלמעלה מבחינת שם הוי', יימשך להיות "הוי' אלקינו" ממש:

18 קיצור. תשובה ג' לעצמות אור א"ס שלמעלה מסוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] עד יעבור עמך הוי' והיינו ושובו אלי ממש וזהו ע"י עסק התורה. איברים הפנימים וזהו אנכי הוי' אלקיך:

תקציר. התשובה השלישית היא אל עצמות אור אין סוף, שלמעלה מסובב כל עלמין וממלא כל עלמין: "עד יעבור עמך הוי'". זהו "ושובו אלי" — אליי ממש. והדבר נעשה באמצעות העיסוק בתורה, שהיא האיבר הפנימי. וזהו "אנכי הוי' אלקיך".

19 ד והנה כל הג' תשובות הנ"ל נק' בכר כי ג' אותיות בכר הן יחידות עשירות מאות.

4. והנה, שלוש התשובות שהוזכרו לעיל נקראות "בכור", משום ששלוש האותיות של "בכור" מציינות יחידות, עשרות ומאות:

הבייית יחידות הכ"ף עשירות הרי"ש מאות והוא כי הנה ג' תשובות הנ"ל הם נגד ג' בחינות נשמות דעשיה יצירה בריאה והן בכלל ג' בחינות נפש רוח נשמה.

הבייית היא יחידות, הכ"ף היא עשרות והרי"ש היא מאות. והטעם הוא ששלוש התשובות שהוזכרו לעיל מקבילות לשלוש מדרגות הנשמות של עשיה, יצירה ובריאה; ובכללות, אלו הן שלוש מדרגות הנפש, הרוח והנשמה,

שצריך לבררם ולתקנם ולהעלותם למעלה ע"י ג' תשובות הנ"ל, ופי' כי התשובה הא' של סור מרע היא של בחי' נפש ובחינת עשיה

שיש לברר, לתקן ולהעלות למעלה באמצעות שלוש התשובות שהוזכרו לעיל. ופירוש הדברים: התשובה הראשונה, של "סור מרע", שייכת למדרגת הנפש ולמדרגת העשיה,

והיא קרובה יותר לחטא גמור מפני שעולם העשיה הוא קרוב למדור הקליפות וחיצונים שהוא היצה"ר [היצר הרע] לכך הנפש דעשיה יכולה לעשות עבירה גמורה וכמ"ש נפש כי תחטא.

והיא קרובה יותר לחטא ממש, משום שעולם העשיה קרוב למדור הקליפות והחיצונים, שהוא היצר הרע. לכן נפש שבעשיה יכולה לעבור עבירה ממש, וכמו שכתוב: "נפש כי תחטא".

20 והתשובה שלו הוא לעקור רצונו מן הרע וע"י עקירת רצונו מעורר לעילא שלא יומשך חיות לחיצונים מרצון העליון כו'.

התשובה של הנפש היא לעקור את הרצון מן הרע; ועל ידי עקירת הרצון מעוררים למעלה שלא תימשך חיות לחיצונים מן הרצון העליון וכו'.

והתשובה הב' היא של בחי' רוח ובחינת יצירה. והתשובה הג' היא של בחי' נשמה ולכן צריך לשוב יותר מעומק הלב כי נפילתו גדולה משניהם.

התשובה השנייה היא של בחינת רוח ושל עולם היצירה. התשובה השלישית היא של בחינת נשמה, ולכן צריך לשוב מעומק רב יותר של הלב, משום שנפילתה גדולה משל שתי הבחינות האחרות.

וכמו שאמר הה"מ [הרב המגיד] נ"ע [נשמתו עדן] שהמ"ז של צדיקים גמורים פוגמים יותר מעונות חמורות של הע"ה [העם הארץ] וזהו וסביביו נשערה מאד כו'

וכפי שאמר המגיד, נשמתו עדן, שהמחשבות הזרות של צדיקים גמורים פוגמות יותר מעונות חמורות של עמי הארץ. וזהו "וסביביו נשערה מאד" וכו'.

(בתילים ס"י נ'), וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה (פ' בת' דיבמות קכ"א ב').

(בתהלים, פרק נ'); וחכמינו זיכרונם לברכה אמרו: "מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוט השערה" (הפרק האחרון במסכת יבמות, 121b).

ועיין טעם ע"ז בפרדס שער כ"ט שער הטעמים פ"ג [פרק ג'] סד"ה פסק ובת"ז [ובתיקוני זוהר] ריש תקון י"ט (דל"ז ע"א).

ועיינו בטעם הדבר בפרדס, שער כ"ט, שער הטעמים, פרק ג', בסוף הקטע הפותח במילה "פסק"; וכן בתיקוני זוהר, תחילת תיקון י"ט (37a).

וזהו ענין ג' אותיות בכר שהם יחידות עשירות מאות כי בבריאה שהוא נשמה הספירות כלולים כל אחד מיו"ד ויו"ד מיו"ד ע"כ הם בבחינת מאות.

וזהו עניינן של שלוש האותיות שב"בכר", שהן יחידות, עשרות ומאות: בריאה, שהיא בחינת נשמה, כל אחת מן הספירות כלולה מעשר, וכל אחת מעשר אלו כלולה מעשר; לכן הן בבחינת מאות.

וביצירה אינן כלולים רק מיו"ד ובעשיה הם רק בבחינת נקודה לבד, וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"ז פ"ה שבעשיה הוא בחינת נקודה לבד.

וביצירה הן כלולות מעשר בלבד, ובעשיה הן בבחינת נקודה אחת בלבד, כפי שנכתב בעץ חיים, שער מ"ז, פרק ה', שבעשיה הן בבחינת נקודה בלבד.

21 וגם בשער הפרצופים שער כ"ט בסופו כתב ענין נקודה ספירה פרצוף כי הספירות דעשיה הם קטנות בתכלית ונק' נקודה בערך הספירה כו' ע"ש.

וכן בשער הפרצופים, שער כ"ט, בסופו, כתב על ענין נקודה, ספירה ופרצוף: הספירות שבעולם העשיה קטנות בתכלית, ונקראות נקודה ביחס לספירה שלמה וכו'. עיינו שם.

וג' אותיות אלו מרומזים ג"כ בענין הברכות ברוך היינו על ג' המשכות דאתה הוי' אלקינו כנ"ל ונרמז בתיבת ברוך בכורתי ברכתי כו'.

שלוש אותיות אלה נרמזות גם בענין הברכות: "ברוך" — כנגד שלוש המשכות של "אתה הוי' אלקינו", כפי שנתבאר לעיל; והן נרמזות גם בתיבת "ברך", בפסוק "בכורתי... ברכתי" וכו'.

וזהו קדש לי כל בכר שיוגבהו השלשה עולמות ביי"ע שהם נר"נ [נפש רוח נשמה] עיי' השלשה בחינות תשובה הנ"ל ויתבררו משבירתן ויתעלו לעולם האצילות.

וזהו "קדש לי כל בכור": ששלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה, שהם נפש, רוח ונשמה, יתרוממו באמצעות שלוש בחינות התשובה שהוזכרו לעיל, יתבררו מן השבירה שלהם ויעלו לעולם האצילות.

וזהו לי. ועיין מ"ש ע"פ וארשתיך לי. וזהו יפה שעה אחת בתשובה שיש יתרון לאור מן החושך שנתברר שעיי"ז נתוסף אור כו',

וזהו "לי". ועיינו כמה שנכתב על הפסוק "וארשתיך ליי". וזהו "יפה שעה אחת בתשובה": יש יתרון לאור הבא מתוך חושך שנתברר, שכן באמצעותו מתווסף אור וכו'.

(ועל ג' תשובות אלו דנר"ן [דנפש רוח נשמה] י"ל [יש לומר] שאמרו לא זו מחבבה עד שקראה בתי. עד שקראה אחותי. עד שקראה אמי.

(ובעניין שלוש התשובות האלה של נפש, רוח ונשמה, אפשר לומר שזהו שאמרו: "לא זו מחבבה עד שקראה בתי... עד שקראה אחותי... עד שקראה אמי".

וענין יתרון האור מן החושך היינו שעיי' שמהפכין חשוכא לנהורא ממשיכים תוספת אור באצילות מבחינת ישת חשך סתרו ומבחינת קדש לי כל בכר נמשך מלמעלה בחינת רכב אלקים רבותיים כו' סולו לרוכב בערכות עיין בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה)

עניין "יתרון האור מן החושך" הוא שעל ידי שהופכים את החושך לאור ממשיכים תוספת אור באצילות מבחינת "ישת חושך סתרו"; ומבחינת "קדש לי כל בכור" נמשכת מלמעלה בחינת "רכב אלקים רבותיים" וכו', "סולו לרוכב בערכות". עיינו בזהר, חלק ב, תרומה.

(קס"ה ב') ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] שם והוא ג"כ המשכה מבחינת נר"נ [נפש רוח נשמה] שלמעלה מאצילות עיין בע"ח [בעץ חיים] שער א"א פ"ד.

(קס"ה ב'), וכן בהרמ"ז שם. וגם זו המשכה מבחינת נפש, רוח ונשמה שלמעלה מאצילות; עיינו בעץ חיים, שער אריך אנפין, פרק ד'.

וזהו ענין אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] פינחס (דרמ"ז ע"א ודרכ"ו ע"ב) בענין נהר כבר.

וזהו ענין "אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף". ועיינו בזהר, חלק ג, פינחס (דרמ"ז ע"א ודרכ"ו ע"ב), בענין נהר כבר.

וכי' [וכל זה] היינו עיי' שלוקח הבכורה ממנו כי עשו היה בכור וכמ"ש בד"ה ראה ריח בני ובד"ה בשלח פרעה וזהו ענין שיצא ראשון כו' עיי' היטב.

וכל זה נעשה על ידי נטילת הבכורה ממנו, שכן עשו היה הבכור, כפי שמוסבר במאמר המתחיל "ראה ריח בני" ובמאמר המתחיל "כשלח פרעה"; וזהו ענין יציאתו ראשון וכו'. עיינו שם היטב.

וצריך ליקח ממנו בכורתו עיי' התשובות הנ"ל פי בעקירת הרצון מתאוות עוה"ז הן בסור מרע. ויש ליטול ממנו את בכורתו באמצעות התשובות האמורות לעיל, כלומר, בעקירת הרצון מתאוות העולם הזה, הן בתחום הסור מרע.

22 וזהו קדש לי קדש א"ע [את עצמו] במותר לך. והן ברצונו וחפצו בועשה טוב ובעסק התורה. שעיי' העקירת הרצון נוטל ממנו בכורתו ממש.

וזהו "קדש ליי" – "קדש עצמך במותר לך". הדבר מתבטא ברצונו ובחפצו, בעשיית טוב ובעיסוק בתורה. באמצעות עקירת הרצון הזאת הוא נוטל ממנו ממש את הבכורה.

כי הנה היצירה [היצר הרע] והקליפות הם מקבלים ג"כ חיות מרצון העליון שאל"כ [שאם לא כן] לא היה להם חיות ואדרבה הם מגביהים א"ע [את עצמו] לינק למעלה מההשתלשלות מבחינת רוב חסד אשר שם נאמר ואם צדקת כו' ורבו פשעיך כו'.

כי הנה גם היצר הרע והקליפות מקבלים חיות מן הרצון העליון, שהרי אלמלא כן לא הייתה להם חיות. יתרה מזו, הם מגביהים את עצמם כדי לינוק למעלה מההשתלשלות, מבחינת "רוב חסד", שעליה נאמר "אם צדקת" וכו', "ורבו פשעיך" וכו'.

23 וזהו אם תגביה כנשר כמ"ש במ"א בד"ה ויאבק איש וכאשר האדם הוא מסלק רצונו מתאוות עוה"ז וזהו "אם תגביה כנשר", כפי שמוסבר במקום אחר, במאמר הפותח במילים "ויאבק איש". וכאשר אדם מסלק את רצונו מתאוות העולם הזה,

שאינו רוצה בהם כלל מעורר כמ"כ [כמו כן] למעלה שיסתלק מהם רצון ה' מלהשפיע להם אור וחיות מבחינת רוב חסד כו' כ"א בבחי' צמצום כדי חיותן כו'.

כך, כאשר אינו רוצה בהן כלל, הוא מעורר גם למעלה שרצון ה' יסתלק מהן ולא ישפיע להן אור וחיות מבחינת "רוב חסד" וכו', אלא רק בדרך של צמצום, במידה המספיקה לקיומן וכו'.

24 והכח הזה היינו לפי שישראל עלו במחשבה ולכן אפילו כשבחי' ואני בתוך הגולה הוא על נהר כבר בחי' מחשבה הקדומה.

וכוח זה נובע מכך שישראל עלו במחשבתו [של ה']; ולכן, גם כאשר הם בבחינת "ואני בתוך הגולה", הרי הם "על נהר כבר" — בבחינת המחשבה הקדומה.

וזהו ה' צלך כצל שהוא פונה אחר האדם כך הוא ית' כביכול צל שלך עד שעיי' שהאדם מסלק רצונו מהרע מעורר כן למעלה ממש.

וזהו "הוי' צלך": כשם שהצל פונה בעקבות האדם, כך הוא יתברך, כביכול, צלך; עד כדי כך שכאשר האדם מסלק את רצונו מן הרע, הוא מעורר כך ממש למעלה.

25 ובמה שמשים רצונו וחפצו בועשה טוב גורם למעלה גילוי פנימית רצון העליון בע"ס [בעשר ספירות] דקדושה כוי.

וכאשר הוא מכון את רצונו ואת חפצו לעשיית הטוב, הוא גורם למעלה לגילוי פנימיות הרצון העליון בעשר הספירות של הקדושה וכו'.

וענין עקירת הרצון היינו מ"ש בא אחיך במרמה פי' שלא יהיה האחוה והדביקות בעניני עוה"ז אכילה ושתיה בהתקשרות אמיתית כ"א במרמה ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כאילו כפאו כוי

ענין עקירת הרצון הוא מה שנאמר: "אחיך בא במרמה"; כלומר, הקשר והדבקות בעניני העולם הזה — אכילה ושתיה — לא יהיו קשר אמיתי, אלא יהיו רק "במרמה", כמאמר חז"ל: "כאילו כפאו" וכו';

שיהיה זה ירידה אצלו אלא שמכוין רק בכדי לברר בירורים והיינו שאוכל בכדי שיתפלל בכח האכילה כוי. (וכמ"ש בש"ע א"ח [אורח חיים] סי' רל"א):

כך שהדבר ייחשב בעיניו לירידה, אלא שהוא מתכוון רק לברר בירורים; כלומר, הוא אוכל כדי שיוכל להתפלל בכוח שמעניקה לו האכילה וכו'. (וכמו שכתוב בשולחן ערוך, אורח חיים, סעיף 231).

26 קיצור ג' תשובות נר"נ [נפש רוח נשמה] והם יחידות עשירות מאות נקודה ספירה פרצוף. והיינו ב"ע וקדש לי שיובררו עיי' ויוכללו באצילות. ופי' קדש ע"י שעוקר רצונו כמ"כ [כמו כן] מעורר למעלה.

סיכום. שלוש תשובות: נפש, רוח ונשמה; והן יחידות, עשירות ומאות; נקודה, ספירה ופרצוף; כלומר, בריאה, יצירה ועשיה. ו"קדש לי" — שעל ידי כך יתבררו ויכללו באצילות. ופירוש "קדש": כשהוא עוקר את רצונו, הוא מעורר כך גם למעלה.

ועי"ז ממשיך תוספת ויתרון אור לרכיב בערבות רכב אלקים נהר כבר כו'. והיינו ע"י התשובה נמשך מזה ג' בחינות בתי אחותי אמי כו':

ועל ידי כך הוא ממשיך אור נוסף ויתרון אור ל"רכב בערבות", "רכב אלקים", "נהר כבר" וכו'. כלומר, באמצעות התשובה נמשכות מכך שלוש בחינות: "בתי", "אחותי", "אמי" וכו'.

27 ה וזהו מה טובו אוהליך יעקב. פי' הבי' תשובות של סור מרע ועשה טוב הם בחינת יעקב יו"ד עקב כי הם בחי' מעשה להיות סור מרע ועשה טוב שע"ז ממשיך היו"ד בבחי' עקב.

5. וזהו "מה טובו אוהליך יעקב". פירוש הדבר: שתי התשובות של "סור מרע" ו"עשה טוב" הן בחינת יעקב — יו"ד עקב, יו"ד ועקב; שכן הן בחינת מעשה, לקיים "סור מרע ועשה טוב", ועל ידי כך ממשיכים את היו"ד בבחינת עקב.

28 וגם יעקב בכל מקום היינו ז"ת [ז' תחתונות] וישראל לי ראש הוא בחינת מוחין ג' ראשונות וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להארי"ל)] ס"פ ויצא והנה בכ"מ [בכל מקום] הז"ת [הז' תחתונות] נקי בשם יעקב כו' וז"ת [וז' תחתונות] הוא בחי' רוח ונפש.

וגם, "יעקב" בכל מקום פירושו שבע הספירות התחתונות, ו"ישראל" — "לי ראש" — הוא בחינת המוחין, שלוש הספירות הראשונות, כפי שכתוב בלקוטי תורה של הארי"י, בסוף פרשת ויצא: "והנה, בכל מקום שבע הספירות התחתונות נקראות בשם יעקב" וכו'. שבע הספירות התחתונות הן בחינת רוח ונפש,

וג"ר [וג' ראשונות] הוא נשמה וע"כ ב' תשובות הראשונות דנפש ורוח הם בחינת יעקב וזהו ויעקבני זה פעמים היינו ב' תשובות הנ"ל.

ושלש הספירות הראשונות הן נשמה. לכן שתי התשובות הראשונות, של נפש ורוח, הן בחינת יעקב; וזהו "ויעקבני זה פעמים" — כלומר, שתי התשובות שהוזכרו לעיל.

29 ונקי אוהליך אהל הוא בחינת מקיף כי ע"י המצות נמשכים מקיפים אבל עדיין אין מתלבש בתוכו בבחינת פנימיות ממש שלהיות ההמשכה בפנימיות ממש הוא ע"י התורה.

והם נקראים "האוהלים שלך": אוהל הוא בחינה של אור מקיף; באמצעות המצוות נמשכים אורות מקיפים, אך האור עדיין אינו מתלבש בתוכו ממש בפנימיות, שכן ההמשכה פנימה ממש נעשית באמצעות התורה.

וכנודע מענין קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך שע"י המצות נעשה בחי' קדושין שהוא רק המשכת אור מקיף מבחי' סוכ"ע וכמו טבעת קדושין כו'

וכידוע בענין "קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך": באמצעות המצוות נוצרת בחינת קדושין, שהיא רק המשכה של אור מקיף מבחינת סוכב כל עלמין, בדומה לטבעת הקידושין וכו';

וע"י התורה הוא ההמשכה בבחינת פנימית ביום חתונתו זו מתן תורה המשכת טפת ח"ע [חכמה עילאה] כו'.

ואילו באמצעות התורה ההמשכה היא כפנימיות: "ביום חתונתו" — זהו מתן תורה, שבו נמשכה טיפה מחכמה עילאה וכו'.

30 והנה ע"י סור מרע נמשך שיהי' [שיהיה] בחינת אלקינו וע"י ועשה טוב בחינת גילוי שם הוי'.

והנה, באמצעות "סור מרע" נמשכת בחינת "אלקינו", ובאמצעות "ועשה טוב" נמשכת בחינת גילוי שם הוי'.

אכן גילוי זה בבחי' מקיף ואוהל. וזהו ויעקב איש תם יושב אוהלים היינו ב' אוהלים הנ"ל דהמשכת דהוי' אלקינו כו'.

אולם גילוי זה הוא בבחינת מקיף ואוהל. וזהו "ויעקב איש תם יושב אוהלים": כלומר, שני האוהלים שהוזכרו לעיל, שבהם נמשכת בחינת "הוי' אלקינו" וכו'.

ופי' מה טובו היינו כשהוא בבחינת מ"ה [שם מ"ה] וכיטול ואינו נראה ליש. וכמ"ש והצנע לכת עם אלקיך

ופירוש "מה טובו" הוא כשהאדם נמצא בבחינת "מה" וכיטול, ואינו נראה ליש; וכמו שכתוב: "והצנע לכת עם אלקיך".

אזי הם טובו כדכתיב כי טוב ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כי טוב לגנוז, היינו בחינת והצנע לכת כו'

אזי הם "טובו", כמו שכתוב "כי טוב", וחז"ל אמרו: "כי טוב לגנוז"; כלומר, בחינת "והצנע לכת" וכו'.

(וכמ"ש במ"א שהחסדים המכוסים הוא בחינת עץ החיים ומהחזה ולמטה ששם התגלות נקי עה"ד [עץ הדעת] כוי ועמ"ש בביאור דאלה מסעי בענין מ"ב מסעות כוי) ועמ"ש בד"ה יכל הוא בענין אבי כל יושב אהל כוי.

(וכמו שנתבאר במקום אחר, שהחסדים המכוסים הם בחינת עץ החיים, ומן החזה ולמטה, במקום שבו יש גילוי, נקרא עץ הדעת וכו'; ועיין במה שנתבאר בביאור "אלה מסעי" בענין מ"ב המסעות וכו'). ועיין במה שנתבאר במאמר המתחיל "יכל הוא" בענין "אבי כל יושב אוהל" וכו'.

משכנותיך ישראל. פי' שבבחינת ישראל הוא שוכן בבחי' פנימית ממש ולא בבחי' אהל ומקיף לבד.

"משכנותיך ישראל": כלומר, בבחינת ישראל ה' שוכן בפנימיות ממש, ולא רק בבחינת אוהל ומקיף.

והיינו ע"י עסק התורה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] משחרב בהמ"ק [בית המקדש] אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א [ד' אמות] של הלכה. נמצא שהתורה היא בחינת השראה פנימית כמו ושכנתי בתוכם. וזהו באמצעות העיסוק בתורה, וכמאמר חז"ל: "משחרב בית המקדש אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה". נמצא שהתורה היא בחינת השראה פנימית, כמו "ושכנתי בתוכם".

31 וזהו ענין ישראל לי ראש שבראש הוא גילוי המוחין. וכללות חיות הנפש בבחינת פנימית. מה שבשאר האברים הוא רק בבחי' מקיף

וזהו ענינם של ישראל, "לי ראש" — שכן בראש יש גילוי של המוחין, וחיות הנפש בכללותה מצויה בו בפנימיות; ואילו בשאר האברים היא מצויה רק בבחינת מקיף [אור].

כמו המחשבה שהיא מאיר גם ברגל שתיכף כשעולה ברצונו ומחשבתו לנענע רגלו תתנענע הרגל וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] שהות כלל.

כמו המחשבה, המאירה גם ברגל: כרגע שעולה ברצונו ומחשבתו של אדם להניע את רגלו, הרגל נעה, ואין צורך בשום שהות.

אין זה אלא מפני שהמחשבה מאירה גם ברגל אבל אעפ"כ [אף על פי כן] הארה זו היא רק בבחי' מקיף שאין הרגל משיג מהות המחשבה. אבל בראש ובמוח מאיר המחשבה בבחינת גילוי בפנימית כוי.

אין זאת אלא מפני שהמחשבה מאירה גם ברגל; ואף על פי כן, הארה זו היא רק בבחינת מקיף, שכן הרגל אינה משיגה את מהות המחשבה. אבל בראש ובמוח המחשבה מאירה בגילוי ובפנימיות וכו'.

ועדיי נקי יעקב יו"ד עקב שע"י המעשה מאיר אור הסוכ"ע בבחינת מקיף. אבל ישראל לי ראש ע"י עסק התורה מאיר ומתגלה אור הסוכ"ע בבחי' פנימיות ממש כו'.

ובאותו אופן נקרא יעקב — יו"ד עקב — שכן באמצעות המעשה מאיר אור סובב כל עלמין בבחינת אור מקיף; ואילו [ב]ישראל — לי ראש — באמצעות העיסוק בתורה, אור סובב כל עלמין מאיר ומתגלה בבחינת פנימיות ממש, וכו'.

וזהו ולא יקרא עוד כו' כי שרית עם אלקים פי' שהוא משתרר על שם אלקים ע"ד ותגזר אומר ויקם כו' כנוצר הענין בזח"ג [בזהר חלק ג] בהר (דק"י ע"ב).

וזהו "לא יקרא עוד... כי שרית עם אלקים": כלומר, הוא שולט על שם אלקים, בדומה ל"ותגזר אומר ויקם..." כפי שמובא העניין בזהר חלק ג, בהר (דף קי ע"ב).

והיינו כי שם אלקים הוא בחינת מגן לשם הוי' וע"י העסק בתורה גורם שלא יהי' [יהיה] חלל ומסך מבדיל

וזאת משום ששם אלקים הוא בחינת מגן לשם הוי', ובאמצעות העיסוק בתורה גורמים לכך שלא יהיה חלל ומסך מבדיל;

כי כל העוסק בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו כו' וע"כ הוא בבחינת כי שרית כו'.

שכן כל העוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא קורא ושונה כנגדו, וכו'; ולכן הוא בבחינת "כי שרית..."

אך עיקר פי' ההפרש בין אוהליך למשכנותיך הוא עפמ"ש [על פי מה שכתוב] ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן אשר המשכן הוא עשר יריעות שש משזר תכלת וארגמן כו' שש הוא ענין ששה מדות שמהם נמשך כשר ופסול כו'.

אך עיקר פירוש ההבדל בין "אוהליך" ל"משכנותיך" הוא על פי הכתוב: "ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן"; ואילו המשכן [עצמו] עשוי עשר יריעות "שש משזר תכלת וארגמן", וכו'. "שש" הוא ענין של שש המדות, שמהן נמשכים דיני "כשר ופסול", וכו'.

וזהו ג"כ ענין הגוונים וכמ"ש מזה בזח"ב [בזהר חלק ב'] (תרומה קל"ט א') וזהו ענין התורה ותולעת שני שאין כחו אלא בפיו כו'. וזהו ענין משכנותיך ישראל.

וזהו גם ענין הגוונים, כפי שנכתב על כך בזהר חלק ב (תרומה, דף קלט ע"א). וזהו ענין התורה ותולעת שני, שאין כוחה אלא בפיה, וכו'. וזהו ענין "משכנותיך ישראל".

אך ענין יריעות עזים שהם הנקי אהל. הענין כי הם מהבירורים שמתבררים מק"נ [מקליפת נוגה] ע"י סור מרע ועשה טוב שהם השני תשובות הראשונות.

אך יריעות העזים, הנקראות "אוהל", ענינן שהן מן הבירורים המתבררים מקליפת נוגה באמצעות "סור מרע" ו"עשה טוב", שהן שתי התשובות הראשונות.

כי הנה כתיב ועשו אחי איש שעיר שמבחינת שערות העזים יונקים החיצונים. אבל ביעקב כתיב ואנכי איש חלק. חלק הוי' עמו כנ"ל.

שכן כתוב: "הנה עשו אחי איש שעיר", שמבחינת שערות העזים יונקים החיצונים. אך על יעקב כתוב: "ואנכי איש חלק" — "חלק הוי' עמו", כפי שהוזכר לעיל.

אמנם ע"י הבירורים בסור מרע ועשה טוב מברר מבחינת שערות העזים כמ"ש ואת עורות גדיי העזים הלבשה על ידיו כו'

אולם, באמצעות הבירורים של "סור מרע" ו"עשה טוב", הוא מברר גם את מה ששייך לבחינת שערות העזים, כמו שכתוב: "ואת עורות גדיי העזים הלבשה על ידיו" וכו';

והיינו ג"כ שמהם נעשה הגנה להיות לאהל ומגין על המשכן שהוא בחינת תורה להגן עליו מן החיצונים ולדחותן.

וזהו גם שמהם נעשית הגנה, כעין אוהל, המגינה על המשכן — שהוא בחינת התורה — ושומרת עליו מפני הכוחות החיצוניים ודוחה אותם.

וכמ"ש בגמרא פ"ב דיבמות (דק"ו ע"א) רבה דעסיק בתורה חי מ' שנין אביי דעסיק בתורה ובגמ"ח [ובגמילות חסדים] חי שתין שנין.

כמו שכתוב בגמרא, בפרק י"ב של יבמות (דף ק"ו ע"א): "רבה, שעסק בתורה, חי ארבעים שנה; אביי, שעסק בתורה ובגמילות חסדים, חי שישים שנה".

ועד"ז ג"כ הבעלי עסקים מגינים על הת"ח [התלמיד חכם / התלמידי חכמים] כו' שמתפרנסים על ידן כו' ועמ"ש במ"א בפ"י שערך כעדר העזים שגלשו כו'.

ובאותו אופן גם בעלי העסקים מגינים על תלמידי החכמים וכו', המתפרנסים על ידם וכו'. ועיינו במה שנכתב במקום אחר על פירוש "שערך כעדר העזים שגלשו" וכו'.

ועיין מענין ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן בזח"ב [בזהר חלק ב'] תרומה (דק"ס ע"א) פקודי (דרל"ג ב').
ועיינו בעניין "ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן" בזהר, חלק ב', תרומה (דף ק"ס ע"א), פקודי (דף רל"ג ע"ב).
(ועוד י"ל [יש לומר] בענין אוהליך ע"פ מ"ש ברבות סדר נשא פ"ב קרוב לסופה מה טובו אוהליך יעקב
זה אוהל מועד שבמדבר ושכשילה ובנוב וגבעון. משמע אבל משכנותיך ישראל היינו בהמ"ק [בית המקדש]
שבירושלים.

(ועוד אפשר לומר בעניין "אוהליך", על פי הכתוב במדרש רבה, סדר נשא, פרק י"ב, סמוך לסופו: "מה טובו אוהליך
יעקב" — זה אוהל מועד שבמדבר, ושכשילה, ובנוב וגבעון. מכאן ש"משכנותיך ישראל" הוא בית המקדש
שבירושלים.)

והענין כי האהל מועד נק' דירת עראי של הקב"ה אבל המקדש שבירושלים היה דירת קבע וכמ"ש מזה
בד"ה ויגש אליו יהודה. ועיין זח"ב [זהר חלק ב'] תרומה (קס"ד ב') פקודי (דרמ"א א').
והענין הוא שאהל מועד נקרא דירת ארעי של הקדוש ברוך הוא, ואילו המקדש שבירושלים היה דירת קבע, כפי
שנכתב על כך בדרוש המתחיל "ויגש אליו יהודה". ועיינו בזהר, חלק ב', תרומה (קס"ד ע"ב), פקודי (דרמ"א
ע"א).

ובע"ח [ובעץ חיים] שער מיעוט הירח פ"ב [פרק ב'] וכך הוא בחינת יעקב ובחינת ישראל כי בעלי עסקים נק'
יעקב וכשהם קובעים עתים לתורה נק' דירת עראי.

וכן הוא בעץ חיים, שער מיעוט הירח, פרק ב'. וכך גם בבחינת יעקב ובחינת ישראל: בעלי עסקים נקראים יעקב,
וכשהם קובעים עתים לתורה, התורה שלהם נקראת דירת ארעי;

אבל ת"ח [תלמיד חכם / תלמידי חכמים] שעוסקים תמיד בתורה בקביעות נק' תורתם דירת קבע וזהו ויקם
עדות ביעקב ותורה שם בישראל שבחינת התורה עצמה

אבל תלמידי חכמים, שעוסקים בתורה תמיד ובקביעות, התורה שלהם נקראת דירת קבע. זהו ויקם עדות ביעקב
ותורה שם בישראל: בחינת התורה עצמה,

שהיא חכמה עילאה הנקרא היכלא עילאה דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] שאור א"ס ב"ה שורה שם בתמידות
הוא מתגלה בבחינת ישראל

שהיא חכמה עילאה, הנקראת היכל עליון של הקדוש ברוך הוא, ושם אור אין סוף ברוך הוא שורה תמיד, מתגלה
בבחינת ישראל;

אבל בחינת עדות אינו רק הארה מבחינת חכמה עילאה כענין נובלות חכמה הוא נמשך בבחינת יעקב ולכן נק' דירת עראי.

אבל בחינת "עדות" אינה אלא הארה מבחינת חכמה עילאה, כעניין "נובלות חכמה"; היא נמשכת בבחינת יעקב, ולכן נקראת דירת עראי.

33 ועמ"ש סד"ה רני ושמחי מענין עדות ותורה וסד"ה תורה צוה ועמ"ש סד"ה וזאת המצוה שהתורה נק' גי"כ בית כמ"ש א"ת [אל תקרי] בניך

ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "רוני ושמחי" בעניין עדות ותורה, ובסוף המאמר המתחיל "תורה צוה"; וכן במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "וזאת המצוה", שהתורה נקראת גם בית, כמו שנאמר: "אל תקרי בניך",

אלא בוניך ואיתא בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] שי"ל [שיש לומר] דאהלים הוא הממוצע בין לבוש לבית ע"ש ועד"ז כשקובעים רק עתים לתורה נק' אוהל שהוא ממוצע בין בחי' מקיף דלבוש לבחי' מקיף עליון דבית.

"אלא בוניך". ונמצא בעץ חיים, שער מ"א, פרק ג', שאפשר לומר שאוהלים הם הממוצע בין לבוש לבית. עיינו שם. וכך גם, כאשר אדם קובע לתורה רק זמנים מסוימים, הדבר נקרא אוהל, שהוא ממוצע בין בחינת המקיף של לבוש לבין בחינת המקיף העליון של בית.

אבל כשעוסק בתורה בקביעות נקרא בוניך. וזהו אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב (בתלים ס"י פ"ז [פרק ז']) וארז"ל [ואמר רבותינו זכרונם לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דברכות דף ח' ע"א)

אבל כאשר אדם עוסק בתורה בקביעות, הוא נקרא "בוניך". וזהו שנאמר: "אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב" (תהלים, פרק פ"ז); וחז"ל אמרו (פרק ראשון של ברכות, דף ח' ע"א):

אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות. והיינו ע"ד יתרון בחי' משכנותיך דישראל על בחי' אוהליך דיעקב.

"אוהב ה' את השערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות". והיינו, בדומה למעלת בחינת "משכנותיך" של ישראל על בחינת "אוהליך" של יעקב.

וכמ"ש מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל והוא כענין עדות ותורה. ועיין מענין מגיד דבריו כו' ברכות סדר בא (פ"ט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ז] ופרשה י"ט) משפטים (פ"ל).

וכמו שנאמר: "מגיד דבריו ליעקב, חוקיו ומשפטיו לישראל"; והדבר דומה לענין עדות ותורה. ועיינו בעניין "מגיד דבריו" כו' במדרש רבה, סדר בא (פרשה ט"ז ופרשה י"ט), משפטים (פרשה ל').

גם יש לומר ע"ד שנתבאר בד"ה הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל שבחיי הצמיחה שלעתיד זהו בחיי ישראל וכך התגלות פנימיות התורה שהיא פנימית ועצמות חכמה עילאה יהיה לעתיד:

עוד אפשר לומר בדרך שנתבאר במאמר המתחיל "הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל": בחינת הצמיחה שלעתיד היא בחינת ישראל; וכך גם גילוי פנימיות התורה, שהיא פנימיותה ועצמותה של חכמה עילאה, יהיה לעתיד לבוא.

34 ו נחזור לענין שלשה בחיי תשובה דלכאורה הרי לא מצינו בספרים רק שני בחיי תשובה היינו תשובה תתאה ותשובה עילאה.

6. נחזור לענין שלוש הבחינות של תשובה. לכאורה, בספרים מצאנו רק שתי בחינות של תשובה: תשובה תתאה ותשובה עילאה.

כי תשובה היינו תשוב ה' ויש ה' תתאה ה' עילאה והן ב' תשובות הנ"ל. וכמ"ש בר"ח [בראשית חכמה] שער התשובה פ"ב [פרק ב'].

שכן תשובה פירושה "תשוב הי", כלומר, ה' תשוב, ויש ה' תתאה וה' עילאה, והן שתי התשובות שהוזכרו; וכך כתוב בראשית חכמה, שער התשובה, פרק ב.

אך הענין הוא ע"פ מאמר הזח"ב [הזהר חלק ב'] משפטים (דק"ו סע"ב [סוף עמוד ב]) שהובא כר"ח שם וז"ל [וזה לשונן] וכיון דאחיד באילנא דחיי כדין אקרי בעל תשובה

אלא שהענין מתבאר על פי דברי הוזהר, חלק ב, משפטים, סוף דף קו ע"ב, שהובאו שם בראשית חכמה, ואלה לשונן: "וכיוון שאחזו באילנא דחיי, אז נקרא בעל תשובה,"

דהא כנס"י [כנסת ישראל] תשובה אוף הכי אקרי ואיהו בעל תשובה אקרי. וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש.

"שהרי כנסת ישראל נקראת אף היא תשובה, וגם הוא נקרא בעל התשובה. והקדמונים אמרו: בעל תשובה ממש." וע"ד אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקום שבעלי תשובה עומדים עכ"ל [עד כאן לשונן], ופי' במק"מ [במקדש מלך] שם בענין כדין אקרי בעל תשובה פי' כיון שהוא אחזו בזעיר לכך נק' בחיי בעל היינו משפיע לבחיי ה' תתאה.

"ועל דרך זה, אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במקום שבו עומדים בעלי תשובה". עד כאן לשונן. ומפרש שם מקדש מלך, על המילים "אז נקרא בעל תשובה": מכיוון שהוא אחזו בזעיר אנפין, הוא נקרא משום כך בחינת "בעל", כלומר, משפיע לבחינת ה' תתאה.

35 וז"ש [וזהו שכתוב] דהא כנס"י [כנסת ישראל] שהיא המלי תשובה אוף הכי אקרי ור"ל [ורוצה לומר] שנק' ג"כ תשובה כמו הבינה שהיא ה' עילאה והיא ה' תתאה.

וזהו שנאמר: "כנסת ישראל", שהיא מלכות, נקראת גם היא תשובה; כלומר, גם היא נקראת תשובה, כמו בינה, שהיא ה' עילאה, והיא ה' תתאה.

ומאחר שהבעל תשובה אחזז בעה"ח [בעץ החיים] שהוא ז"א ע"כ נק' בעל תשובה ר"ל [רוצה לומר] שהוא גורם המשכה עליונה בבחי' מל' והיינו המשכה מסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין] ע"י ועשה טוב.

ומכיוון שבעל התשובה נאחז בעץ החיים, שהוא ז"א, לכן הוא נקרא בעל תשובה; כלומר, הוא גורם להמשכה עליונה בבחינת מלכות — המשכה מסוכב כל עלמין לממלא כל עלמין, באמצעות "ועשה טוב".

36 ולכן נק' בעל ממש משפיע לתשובה זו כו'. הרי מובן איך בבחינת תשובה תתאה שהוא ענין תשוב ה' תתאה יש שני מדריגות והיינו התשובה דסור מרע והתשובה דועשה טוב.

ולכן הוא נקרא "בעל" במובן המילולי: מי שמשפיע לתשובה זו וכו'. מכאן מובן כיצד בבחינת התשובה התחתונה, שעניינה "תשוב ה' תתאה", יש שתי מדריגות: התשובה של "סור מרע" והתשובה של "עשה טוב".

שע"י סור מרע גורם שתשוב ה' תתאה לגבי ו' דהיינו שע"י העוונות גורם התלבשות ה' תתאה בנוגה כמש"ל [כמה שכתוב לעיל] בענין ובפשעכם שולחה אמכם כו'.

כי על ידי "סור מרע" גורמים לה' תתאה לשוב אל ו'; כלומר, החטאים גורמים לה' תתאה להתלבש בנוגה, כפי שנתבאר לעיל בענין "ובפשעכם שולחה אמכם" וכו'.

אמנם ע"י סור מרע ניתקן בחינה זו וכמ"ש ברי"ח שם ויובן עפמ"ש [על פי מה שכתוב] לקמן בענין הוי' צלך כו'.

אולם על ידי "סור מרע" מתקנים בחינה זו, כפי שנכתב שם ב"ראשית חכמה"; והדבר יובן לפי מה שנכתב להלן בענין "הוי' צלך" וכו'.

אך כדי שיומשך בה המשכת תוספת אור מא"ס ב"ה ממש מבחינת סוכ"ע זהו ע"י ועשה טוב שע"י ממשיך מלמעלה למטה.

אך כדי שתימשך בה תוספת אור ממש מאין סוף ברוך הוא, מבחינת סוכב כל עלמין, הדבר נעשה על ידי "עשה טוב", שעל ידו ממשיכים מלמעלה למטה.

37 ועי' מורה הוי"ו דשם הוי' שנק' עץ החיים ואזי נק' בעל תשובה לפי שגורם יחוד בחי' וי"ה

ועל כך מורה האות ו' בשם הוי', הנקראת עץ החיים; ואז הוא נקרא בעל תשובה, משום שהוא גורם לייחוד של בחינת וי"ה,

שהוא יחוד סובב וממלא והתשובה הג' זהו ענין תשוב ה' עילאה והוא למעלה מבחי' סוכ"ע. כי הבינה נק' לפני הוי' שהיא למעלה מבחי' ז"א הנק' הוי' סוכ"ע כו'.

שהוא ייחוד סובב וממלא. והתשובה השלישית היא ענין "תשוב ה' עילאה", והיא למעלה מבחינת סובב כל עלמין. שכן בינה נקראת "לפני הוי'", משום שהיא למעלה מבחינת ז"א, הנקרא הוי', סובב כל עלמין, וכו'.

38 וגם כי התגלות עתיק הוא בבינה והנה נודע מהאריז"ל [מהאריז"ל זכרוננו לברכה] דיחוד וי"ה הוא עי' תומ"צ

[תורה ומצות] אכן יחוד יי"ה זהו דוקא עי' מס"נ [מסירות נפש] ולכן תשובה זו הוא למעלה מבחינת ועשה טוב כו'.

וכן, משום שהתגלות עתיק היא בבינה. והנה ידוע מדברי האריז"ל שייחוד וי"ה נעשה באמצעות תורה ומצוות, ואילו ייחוד יי"ה נעשה דווקא באמצעות מסירות נפש; ולכן תשובה זו היא למעלה מבחינת "ועשה טוב" וכו'.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] מבואר כאן שתשובה זו הוא עי' התורה כי התורה מחו"ב [מחכמה ובינה] נפקת דהיינו שהיא מוחין דאבא כו'.

ואף על פי כן, מבואר כאן שתשובה זו נעשית באמצעות התורה, משום ש"התורה יוצאת מחכמה ובינה", כלומר, היא המוחין של אבא וכו'.

39 ולפי האמת יש בתשובה עילאה זו גי' כ' בחינות שבתשובה תתאה. היינו הא' תשוב ה' עילאה לגבי

יו"ד הב' כשנק' בעל תשובה

ולמען האמת, גם בתשובה עילאה זו יש שתי בחינות שבתשובה תתאה: הראשונה, "ה' עילאה תשוב" אל היו"ד; והשנייה, כאשר האדם נקרא בעל תשובה,

והיינו מה שאמרו וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש ופי' במק"מ [במקדש מלך] שהוא עולה לאבא ונקרא משפיע לבחי' הבינה.

וזהו שאמרו: "וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש"; ומפרש במקדש מלך שהוא עולה לאבא ונקרא משפיע לבחינת הבינה.

40 וזהו כמ"ש במ"א בפ"י תשובה תשוב ה' במילוי יו"ד שהוא ענין ממעמקים קראתיך ב' עומקים כו'

וזהו כפי שמוסבר במקום אחר בפירוש המילה תשובה — "תשוב ה"א", כשהה"א נכתבת במילוי יו"ד. ענין זה הוא "ממעמקים קראתיך" — שני עומקים וכו';

היינו בינה לבא הוא בחי' פנימיות הלב ובחי' חכמה המאירה בפנימיות הלב והיא תעלומות לבו גם י"ל [יש לומר] שבי' עומקים אלו היינו בינה היא אהבה רבה למס"נ [למסירות נפש] באחד וחכמה עילאה היא יראה עילאה כו'.

כלומר, "בינה היא הלב", והיא בחינת פנימיות הלב; וכן בחינת החכמה המאירה בפנימיות הלב, שהיא "תעלומות לבו". אפשר לומר גם ששני העומקים האלה הם: בינה היא אהבה רבה, המביאה למסירות נפש באמירת "אחד", וחכמה עילאה היא יראה עילאה וכו'.

41 ואעפ"כ [ואף על פי כן] אמר כאן רק שלשה מדרגות בתשובה כי או"א [אבא ואימא] הן תרין ריעין דלא מתפרשין ע"כ הם שניהם מדרגה אחת בכלל.

ואף על פי כן נאמרו כאן רק שלוש מדרגות של תשובה, משום שאבא ואמא הם "תרין ריעין דלא מתפרשין" — שני רעים שאינם נפרדים לעולם; לכן, בכללות, שניהם נחשבים למדרגה אחת.

והנה מבואר למעלה דג' תשובות אלו נרמזים בג' אותיות בכר ובחי' זו הרביעית נרמז בכללות תיבת בכר שרומז בחכמה עילאה שנקרא בכר ראשית הגילוי וכמ"ש בזח"א [בוהר חלק א] בראשית (ד"ג ע"ב) והנה, למעלה הוסבר ששלוש התשובות האלה נרמזות בשלוש אותיות של "בכר"; ואילו המדרגה הרביעית נרמזת במילה "בכר" כולה, הרומזת לחכמה עילאה, הנקראת "בכר" — בכור, ראשית הגילוי, כמו שכתוב בזוהר, חלק א, בראשית (13b):

קדש לי כל בכר דא יו"ד דאיהו קדש בוכרא דכל קודשין עילאין ובפ' ואתחנן (דרס"ב א').

"קדש לי כל בכר" — זו יו"ד, שהיא קודש, בכור כל הקדושות העליונות; וכן בפרשת ואתחנן (262a).

וענין ב' בחינות אלו למעלה היינו כי תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד זהו מלמטה למעלה ואח"כ כשנקרא בעל תשובה היינו כשנמשך מלמעלה למטה מבחינת ע"ק [עתיקא קדישא] לאבא ומאבא לאימא.

וענינן של שתי המדרגות האלה למעלה הוא כך: "תשוב ה' עילאה" אל היו"ד — וזהו מלמטה למעלה; ואחר כך, כשנקרא "בעל תשובה", הכוונה היא להמשכה מלמעלה למטה, מבחינת עתיקא קדישא לאבא, ומאבא לאמא.

ועדיי נתבאר בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא (דט"ז ע"א) ע"פ ישוב ירחמנו מאן ישוב ע"ק [עתיקא קדישא] לאתגלייא כוי

ועל דרך זו מוסבר בזהר, חלק ג, ויקרא (16a), על הפסוק "ישוב ירחמנו": "מי ישוב? עתיקא קדישא ישוב להתגלות" וכו',

בז"א והוא ענין ההמשכה מלמעלה למטה. ועמ"ש סד"ה כי תשמע בענין לעשות הישר בעיני ה'. בז"א; וזהו ענין ההמשכה מלמעלה למטה. ועיינו כמה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "כי תשמע", בענין "לעשות הישר בעיני ה'".

וזהו ענין פטר כל רחם וכדפי' בזח"א [בזהר חלק א] בראשית (די"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) פטר כל רחם בהיא שביל דקיק דנחת מן יו"ד דאיהו אפתח רחמא למעבד פירין כוי.

וזהו ענין "פטר כל רחם", כפי שמבאר בזהר, חלק א, בראשית (סוף 13b): "פטר כל רחם — באותו שביל דק היורד מן היו"ד, שהוא פתח את הרחם להוליד פירות" וכו'.

וזה יתבאר ממ"ש בד"ה לך לך שלחיות הגילוי למטה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] בא לזה כח מע"ק [מעתיקא קדישא] מקוצי של יו"ד לקוץ התחתון וממנו לה' עילאה כוי להיות אתפריעו כל נהורין כוי.

והדבר יתבאר על פי מה שכתוב במאמר המתחיל "לך לך": כדי שיתגלה למטה מבחינת חכמה עילאה, הכוח לכך בא מעתיקא קדישא — מקוצו של היו"ד אל קוצה התחתון, וממנו אל ה' עילאה וכו' — כדי ש"אתפריעו כל נהורין", שכל האורות יתגלו.

גם ע"ד ואני אפתח לך תרעין עילאין כוי וכפתחו של אולם כוי אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מתערותא דלתתא] בחי' את ברכתי כוי שהיא בחי' מטל השמים שהטל הוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם.

וכן על דרך "ואני אפתח לך שערים עליונים" וכו', ו"כפתחו של אולם" וכו': אתערותא דלעילא שלמעלה מאתערותא דלתתא, בחינת "את ברכתי" וכו', שהיא בחינת "מטל השמים"; שכן הטל הוא אתערותא דלעילא מבחינה שאליה אתערותא דלתתא אינה מגיעה.

42 ועמ"ש במ"א בענין פותח את ידיך בד"ה כי ההרים ימושו ובד"ה יחיינו מיומים ומ"ש בענין פי' מפתחות הפנימיות בד"ה כי תשמע הנ"ל.

ועיינו כמה שנכתב במקום אחר בענין "פותח את ידיך", במאמר המתחיל "כי ההרים ימושו" ובמאמר המתחיל "יחיינו מיומים"; וכן כמה שנכתב בענין פירוש "מפתחות הפנימיות", במאמר המתחיל "כי תשמע" הנזכר לעיל.

והיינו עיי שבתחלה קדש לי כל בכר כענין פתחי לי כו' אתעדליית [אתערותא דלתתא] המעורר אתעדלייע

[אתערותא דלעילא] כו'

והיינו על ידי שתחילה נאמר "קדש לי כל בכור", בדומה לעניין "פתחי ליי" וכו': אתערותא דלתתא המעוררת אתערותא דלעילא וכו',

באדם ובבהמה בחינת זרע אדם וזרע בהמה כמ"ש בד"ה ואלה המשפטים גם כמ"ש והיה הבן הבכור לשניאה.

"באדם ובבהמה": בחינת "זרע אדם וזרע בהמה", כפי שנכתב במאמר המתחיל "ואלה המשפטים"; וכן כפי שנאמר: "והיה הבן הבכור לשניאה".

(ועיין מענין קדש לי כל בכר ברכות ס"פ בא ובשה"ש [ובשיר השירים] ס"פ מה יפו פעמיך. ובקהלת בפסוק מה יתרון העושה. ועמ"ש מענין לידה בד"ה וארא אל אברהם ומשם יובן ג"כ ענין פטר כל רחם):

(ועיינו בעניין "קדש לי כל בכור" במדרש רבה, בסוף פרשת בא, וב[מדרש רבה על] שיר השירים, בסוף [הקטע על] "מה יפו פעמיך"; ובקהלת, על הפסוק "מה יתרון לעושה". וכן עיינו במה שנכתב בעניין לידה במאמר המתחיל "וארא אל אברהם", וממנו יובן גם עניין "פטר כל רחם").

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/balak/5

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק